

Anne Reinikainen

**LASTENLEIRIEN JÄRJESTÄMINEN 7-12 -VUOTIAILLE
LAPSILLE**

**Opinnäytetyö
CENTRIA AMMATTIKORKEAKOULU
Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma
Huhtikuu 2013**

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Yksikkö	Aika	Tekijä/tekijät
Humanistinen ja kasvatustieteiden yksikkö, Ylivieskan yksikkö	Huhtikuu 2013	Anne Reinikainen
Koulutusohjelma		
Kansalaistoiminta ja nuorisotyö		
Työn nimi		
LASTENLEIRIEN JÄRJESTÄMINEN 7-12 -VUOTIAILLE LAPSILLE		
Työn ohjaaja	Sivumäärä	
KT Reetta Leppälä	53 + 5	
Työelämäohjaaja		
Teijo Haapaniemi, Reisjärven kunta, vapaa-aikasihteeri		
<p>Opinnäytetyön tavoitteena oli järjestää Reisjärvellä kunnan ja seurakunnan yhteiset kesäleirit. Leirejä oli kaksi, nappulaleiri ja vesselileiri. Leirit järjestettiin moniammatillisessa yhteistyössä Reisjärvellä Petäjähovissa. Päävastuussa leireistä oli Anne Reinikainen ja hänellä oli apunaan kunnalta kaksi työntekijää sekä seurakunnalta viisi isosta.</p> <p>Työn teoriaosuudessa käsiteltiin lapsen kehitystä, leikkiä, vuorovaikutusta, yhteistyötä ja ryhmää. Lasten kehitystä käsiteltiin fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta näkökulmasta. Leikkimistä käsiteltiin erilaisten roolien näkökulmasta ja leikin merkityksestä lapselle. Vuorovaikutus ja yhteistyö osuudessa perehdyttiin vuorovaikutukseen yleisesti, ohjaajan vuorovaikutukseen sekä kunnan ja seurakunnan yhteistyöhön. Ryhmään tutustuttiin ryhmäytymisen näkökulmasta ja ryhmän elinkaareen tutustuen.</p> <p>Lisäksi opinnäytetyössä pohdittiin leirien suunnitteluprosessia, leirien toteutusta ja käytiin läpi leireistä saatua palautetta. Leirit onnistuivat kaiken kaikkiaan hyvin. Järjestelyissä ei ilmennyt mitään suurempia ongelmia, pieniä aikatauluvirheitä lukuun ottamatta.</p>		
Asiasana		
Lapset, leikki, leiri, ryhmä, vuorovaikutus		

ABSTRACT

CENTRIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES Humanities and Education, Ylivieska	Date April 2013	Author Anne Reinikainen
Degree programme Civic Activity and Youth Work		
Name of thesis Summer camp for 7-12 - years old children.		
Instructor Ed.D Reetta Leppälä	Pages 53 + 5	
Supervisor Teijo Haapaniemi, Reisjärvi municipality, Recreation Secretary		
<p>Main goal of this thesis was to arrange a combined summer camp for a local church and a municipality of Reisjärvi. There were two camps, Nappulaleiri and Vesselileiri. Both camps were arranged with cooperation of multiple professionals in Petäjähovi, Reisjärvi. Person responsible for arranging these camps, was Anne Reinikainen and she had help from two persons who were town employees and five persons who were working for the local church.</p> <p>Theory part of this thesis is about child development, play, interaction, cooperation and group activity. Child development was looked at three different perspectives which were physical, psychical and social. Childs play was addressed from different roles perspective and what meaning does playing have for children. Interaction and cooperation section was orientated to deal with interaction in general, child's interaction with instructors, cooperation of the town and the church. Group activities took some insight into grouping and life span of a group.</p> <p>Additionally in this thesis author pondered camp planning process, executing camps and author went through some feedback from both camps. Both camps went quite well and there weren't any big problems in arrangements. Maybe some minor schedule clicks.</p>		
Key words Camp, children, group, interaction, play		

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 LASTEN KEHITTYMINEN IKÄVUOSINA 7-12	3
2.1 Fyysinen kehitys.....	3
2.2 Psyykinen kehitys	6
2.3 Sosiaalinen kehitys.....	7
3 LEIKIN MERKITYS LAPSELLE	10
3.1 Leikin perusta	11
3.2 Hyvä ja huono leikki.....	12
3.3 Leikin vaatimukset ja erilaiset roolit leikeissä	13
4 VUOROVAIKUTUS JA YHTEISTYÖ	14
4.1 Vuorovaikutus	14
4.2 Ohjaaja ja vuorovaikutus	15
4.3 Yhteistyötä lapsen hyväksi	17
4.4 Kunta ja seurakunta yhteistyössä	18
4.5 Eri sektoreiden tarjoamat lapsi- ja nuorisotyön palvelut Reisjärvellä.....	18
5 RYHMÄ	23
5.1 Ryhmän luonne	23
5.2 Ryhmäyttäminen.....	25
5.3 Ohjaajan toiminta ryhmässä	26
5.4 Ryhmän elinkaari	28
6 KEHITTÄMISTEHTÄVÄT	30
7 LEIRIEN SUUNNITTELU	31
7.1 Markkinointi ja ilmoittautuminen	31
7.2 Työntekijöiden ja leiripaikan valinta.....	32
7.3 Leiriä edeltänyt ohjaajien tapaaminen	33
7.4 Ohjelma, ruokailut ja majoittuminen	34
8 LEIRIEN TOTEUTUS JA PALAUTE	37
8.1 Nappulaleiri	37
8.2 Vesselileiri	41

8.3 Leiriläisten palaute.....	43
8.4 Ohjaajien/isosten palaute	45
9 POHDINTA.....	48
LÄHTEET.....	50

LIITTEET

1 JOHDANTO

Toiminnallinen opinnäytetyöni rakentuu pitämieni nappulaleirin ja vesselileirin ympärille. Nappulaleiri oli suunnattu vuonna 2002–2004 syntyneille lapsille ja vesselileiri vuonna 1999–2001 syntyneille lapsille. Toteutin leirit kesällä 2011 Reisjärven Petäjänmäellä. Idea leirien pitämiseen lähti, kun kuulin, että leirit jäävät mahdollisesti pitämättä vastuuhjaajan puuttuessa. Olin kahtena edellisenä kesänä toiminut näillä kunnan ja seurakunnan yhteistyössä järjestettävillä leireillä avustajana. Minulla oli siis aikaisempaa kokemusta leirien perinteistä Reisjärvellä ja hiukan tarvittavaa koulutusta. Ehdotin leirien järjestämistä opinnäytetyöni puitteissa kunnan nuorisotyöntekijälle ja hän oli yhteydessä seurakuntaan, josta saimme myöntävän vastauksen minun leirivastaavana toimimiseeni.

Teoriaosaan valitsin niitä osa-alueita, jotka tulivat eteeni leirejä suunnitellessa ja toteuttaessa. Vaikka muutaman päivän mittaiset leirit eivät ole kovin pitkä jakso lapsen elämässä, voivat ne jäädä mieleen koko loppuelämäksi. Juuri siksi oli mielestäni tärkeää tehdä leirien kohdalla perusteellista työtä joka osa-alueella. Lapsen fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen kehityksen eri vaiheet nimenomaan 7-12-vuotiaana olivat haasteena leirin kokonaisuutta suunnitellessani. Tärkeää oli ottaa huomioon mahdolliset ongelmat kehityksessä ja eri tahti lasten kehitysnopeudessa.

Leikin valitsin teoriaosuuteen, koska leirit ovat täynnä erilaisia ohjeistettuja leikkejä ja lasten omia leikkejä. Leirin leikkejä valmistellessa on hyvä olla teoretietoa siitä, millaiset leikit sopivat millekin ryhmälle ja juuri sen ikäisille lapsille. Halusin, että leirin leikit olisivat hauskoja, opettavaisia ja ettei kukaan loukkaantuisi niistä. Tärkeää leikkien kohdalla on vapaaehtoisuus siihen osallistumisessa ja parhaassa tapauksessa leikki voi olla itsetuntoa parantavaa sekä kehittymistä tuke-

vaa. (Zimmer 2011, 79.) Eräässä teoriaosuudessa käsittelen vuorovaikutustaitoja, vuorovaikutuksen merkitystä lapsen elämässä ja yhteistyötä. Kaikki nämä näkyvät leirillä selkeästi. Vuorovaikutusta tarvittiin ohjaajien välillä, leiriläisten välillä ja kaikkien leireihin toimintaan osallistuneiden välillä. Yhteistyöosuudessa näkökulmani perustuu enimmäkseen seurakunnan ja kunnan väliseen yhteistyöhön. Pohdin myös yleisesti eri sektoreiden välistä yhteistyötä Reisjärvellä sekä sen hyviä puolia ja ongelmakohtia. Leirit muodostuvat tietyistä ryhmistä, joka on intensiivisesti yhdessä muutaman päivän ajan ja siksi ryhmän sekä ryhmäytymisen käsittely on tärkeää.

Leirityöhön liittyen kerron miten toteutin leirien suunnitteluprosessin ja kummankin leirin intensiivijakson. Suunnittelussa vastuullani oli leiripaikka, yöpymisen järjestäminen, ruokailut, ohjelman suunnittelu ja leiriläisten sekä vanhempien tiedottaminen. Toteutus oli pääasiassa minun vastuullani, mutta minulla oli apunani kaksi kunnan palkkaamaa ohjaajaa sekä kolme isosta. Lisäksi leireillä vieraili opetustuokioiden yhteydessä kirjastotoimenjohtaja ja terveydenhoitaja, jotka kertoivat lapsille mediasta ja terveellisistä elämäntavoista. Keräsin isommilta leiriläisiltä, ohjaajilta ja isosilta palautetta leireistäni, jota analysoin työni loppuvaiheessa.

Pyrin pitämilläni leireillä ottamaan huomioon lasten kehityksen vaiheet. Halusin muodostaa leiriläisille turvallisen ilmapiirin, jossa he uskaltavat onnistua ja epäonnistua. Ohjelman suunnittelussa ja ohjaajien sekä isosten ohjauksessa halusin huomioida kehitysvaiheiden muodostamat haasteet. Ohjelman halusin tehdä sellaiseksi, että se vastasi kohderyhmän tarpeita molemmilla pitämilläni leireillä. Ohjaajia ja isosia pyrin leirejä edeltävässä tapaamisessa ohjeistamaan niin, että he muistaisivat huomioida nämä asiat toimiessaan lasten kanssa. Onnistuin mielestäni tässä tehtävässä hyvin, suhteutettuna omaan aikaisempaan kokemukseeni leirityöstä ja opiskeluideni määrään.

2 LASTEN KEHITTYMINEN IKÄVUOSINA 7-12

Kehitys seitsemästä ikävuodesta 12:sta ikävuoteen pitää sisällään monia muutoksia ihmisessä. Tämän vuoksi pyrin käsittelemään kehitystä pienemmissä ikähaarukoissa ja sukupuolen mukaan. Muutokset ovat fyysisiä, psyykkisiä sekä sosiaalisia ja tavoitteena on tarkastella näitä osa-alueita yksittäisinä kokonaisuuksina. Vaikka jokainen yksilö kehittyy hyvin eritahtia, pyrin tässä osiossa kuvaamaan kehityksen tuomia muutoksia lapsessa pääpiirteittäin (Karlsson 2013). Haluan käsitellä lapsen kehitystä tarkemmin työssäni siksi, että leireillä olleet lapset olivat hyvin eri vaiheissa kehityksessä. Esimerkiksi leikkejä suunnitellessa lasten fyysisen kehityksen huomioiminen oli olennaista. Psyykkisen kehityksen näin tärkeäksi siksi, että minulla olisi käsitys myös lapsen emotionaalisesta kehityksestä ja miellensaisäisestä maailmasta. Sosiaalisen kehityksen tarkastelu on hyvin olennainen osa leirejä, sillä ne pohjautuivat sosiaaliseen kanssakäymiseen.

2.1 Fyysinen kehitys

Lasten fyysinen kehitys on alakouluiässä hyvin yksilöllinen. Lapset ovat joko latenssivaiheessa tai esipuberteettivaiheessa. Latenssivaiheessa lapsi on eräänlaisessa odottavassa tilassa, jossa valmistaudutaan puberteettiin. Tätä vaihetta voidaan kuvata eräänlaiseksi uinuvaksi ajaksi, mutta se on lapsen kehityksen kannalta kuitenkin tärkeä vaihe. Esipuberteetiksi taas kutsutaan vaihetta, jossa lapsi siirtyy puberteettivaiheeseen. Hänessä on selvästi havaittavissa vielä lapsenomaisuutta, mutta hän saattaa olla fyysisessä kehityksessä jo puberteetissa. Koska tytöt ja pojat kehittyvät eri tahtia, varsinkin tytöt saavuttavat esipuberteetin jo alakouluiässä. (Rödström 1992, 23–24; Dunderfelt 2011, 84; Karlsson 2013.)

Ikävuosina 7-9 lapsi kasvaa pituutta, mikä saattaa aiheuttaa hieman kömpelyyttä ja vaikeutta omien raajojen hallinnassa. Kasvu uuvuttaa lapsen kehoa, jonka seurauksena hän tarvitsee aikaisempaa enemmän lepoa. Tässä viitteellisessä ikähaarukassa lapselta lähtee maitohampaat ja monesti hänellä onkin niin sanottu kouluportti. Tilalle kasvaa rautahampaat, joiden hoito on erittäin tärkeää herkän reikiintymisen vuoksi. Maitohampaiden vaihtuminen rautahampaisiin voi kestää koko alakouluiän. Leireillä pidetyissä opetushetkissä käsiteltiin muun muassa juuri herkkujen ja limonadien vaikutuksia hampaisiin. (MLL. 6-7-vuotiaan kehitys 2013; MLL. 7-9-vuotiaan kehitys 2013.)

Lapsen kasvu 9-12-vuotiaana tapahtuu aluksi suurin piirtein samaa vauhtia kuin seitsemästä yhdeksään ikävuoteen. Puberteetin tullessa, kasvu kiihtyy nopeasti ja tapahtuu niin kutsuttu kasvupyrähdys. Kaikilla lapsilla se ei kuitenkaan tule vielä alakouluiässä, vaan varsinkin pojilla kasvupyrähdys voi tulla vasta myöhempinä ikävuosina. Nopean kasvupyrähdysten aikana pojat kasvavat noin 9,5 cm vuodessa ja tytöt noin 8,5 cm vuodessa. Puberteetti-ikä tuo mukanaan myös muita kehossa tapahtuvia muutoksia. Tyttöillä rinnat ja häpykarvoitus kasvavat sekä kuukautiset alkavat. Pojilla usein ensimmäisiä murrosiän merkkejä ovat kivesten ja häpykarvoitusten kasvu. Murrosiän alkamiseen ja fyysiseen kehitykseen vaikuttavat paljolti vanhemmilta saadut perintötekijät, joten ne ovat hyvin yksilöllisiä. (Sinkkonen 2010a, 39–40, 47; Karlsson 2013; MLL. 9-12-vuotiaan kehitys 2013.)

Oman kehon muuttuminen aiheuttaa lapsessa monesti pelon ja epävarmuuden tunteita. Lapsi voi säikähtää muutoksia ja kasvattajien on oltava "hereillä", jotta he voivat neuvoa ja tukea häntä. Vaihe aiheuttaa tietysti kasvattajissakin hämmennystä, sillä lapsi on vielä lapsi, mutta alkaa lähentyä aikuisuutta. Monet kokevat vaikeaksi löytää sopivan suhtautumistavan, jotta lasta voi auttaa oikealla tavalla. Ulkonäöllisesti lapsi voi vaikuttaa jo vanhemmalta, mitä todellisuudessa on. Kui-

tenkin häntä tulisi neuvoa lapsena, jotta mahdollisimman pitkä lapsuus voitaisiin turvata. (Kärkkäinen, Väisänen & Ylenius 1992, 44–45; Karlsson 2013.)

Yhteiskunnassamme vallitsevat valtavat ulkonäköpaineet, joita muun muassa media luo. Ulkonäölle on luotu epärealistiset kriteerit, joita lapset ja nuoret yrittävät seurata. Täytyisi olla hoikka mutta muodokas, kaunis, pitkä, tumma tai vaalea ja kaikkea muuta kuvitteellista. Normaalille ja epänormaalille on luotu rajat, joihin lapset vertailevat itseään ja toisiaan. Nämä seikat luovat fyysisesti muuttuvalle lapselle paineita omasta ulkonäöstään ja he imevät vaikutteita ympäristöstään, niin mediasta kuin muista ihmisistä. Onkin tärkeää pyrkiä vahvistamaan lapsen itseluottamusta, jotta hän ymmärtäisi kelpaavansa juuri sellaisenaan. Oman minäkuvan luominen ja ulkonäön hyväksyminen ovat vahva perusta hyvään itsetuntoon. Hyvä itsetunto luo rohkean ja vahvan ihmisen, kun huono itsetunto aiheuttaa vetäytymistä, ujoutta ja sosiaalisten tilanteiden pelkoja. (Kinnunen 2001, 31–32; Kemppinen 1995, 99.)

Niin kuin aikaisemmin jo kerroin, fyysinen kasvu voi poiketa merkittävästi, riippuen sukupuolesta ja perintötekijöistä (Karlsson 2013). Murrosiän viivästyessä ei usein kannata huolestua, mutta joskus kehityksessä voi tapahtua häiriöitä tai muutokset voivat aiheuttaa muita ulkoisia häiriötekijöitä lapsen elämässä. Kehitys voi myös olla päinvastaista eli lapsi kehittyy liian nopeaa. Lapsen kasvua mitataan kolmelta eri osa-alueelta, pituus, paino ja pään ympäryys. Kasvua verrataan neuvolakortissa olevaan kasvukäyrään ja tarkastellaan, onko lapsen kehitys sopiva suhteessa hänen ikäänsä. (Lastenneuvolakäsikirja 2013.)

Kasvua haittaavia tekijöitä voivat olla krooniset sairaudet ja hormonihäiriöt. Tällaisia kroonisia sairauksia ovat esimerkiksi sydänsairaus, astma, allergia, maksa- ja munuaissairaudet. Tyypillisin hormonihäiriö on kilpirauhasen liika tai vajaa toi-

minta. Myös omalla käyttäytymisellä on merkittävä vaikutus kasvuun. Jos lapsi aloittaa varhain päihteiden käytön, vaarantaa se muiden terveydellisten haittojen lisäksi myös fyysistä kasvua (Karlsson 2013). Äidin päihteiden käyttö, lapsen ollessa hänen mahassaan, voi myös aiheuttaa kasvun häiriintymistä. (Sairas lapsi 2013.)

2.2 Psyykkinen kehitys

Lapsen psyykkiseen kehitykseen 7-12 ikävuosina vaikuttavat vahvasti elinympäristö eli perhe, ystävät, koti, koulu ja elinolot. Elinympäristö voi olla kehitystä edistävä tai haittaava tekijä. Kehitys on myös sidoksissa fyysiseen ja sosiaaliseen kehitykseen. Psyykkisellä kehityksellä tarkoitetaan mielen kehitystä eli ajattelun, tunne-elämän ja persoonallisuuden kehittymistä. Lasten psyykkinen kehitys ei näytellyt pääosaa leireillä, mutta koin olennaiseksi tietää myös psyykkisen kehityksen vaiheet juuri leiriläisten ikäisenä. Lapsen persoonallisuus ja identiteetti alkavat selviten muokkautua juuri latenssi-iässä.

Ikävuosina 7-12 lapsi ajattelee samoja asioita, kuin teini-ikäiset ja aikuiset. Ajattelutapa kuitenkin eroaa, sillä se on riippuvainen heidän kyvystään käsittää ja ymmärtää ajateltavat asiat. Samalla tavalla kuin muillakin, myös 7-12 -vuotiailla käsitykset omasta itsestään ja ympäristöstä muokkautuvat kokoajan. Tässä iässä lapset alkavat käyttää loogisempaa ajattelua ja ajatukset ovat paljon tilannesidonnaisempia kuin nuorempana. Kehittyneemmän loogisen ajattelun seurauksena lapsi oppii ymmärtämään mielikuvituksen ja todellisuuden välisen eron. Edellytykset loogisen ajattelun soveltamiselle kasvavat. Lapsi alkaa 7-12 -vuoden iässä loogisen ajattelun seurauksena käsittää samanlaisuutta, arvojärjestyksiä ja suhteellisuutta. Itse-

keskeisyys vähenee eli lapsi alkaa ajatella enemmän myös muita. (Rödström 1992, 38–39, 42, 44.)

Minäkuvan muotoutuminen ja itsetunto ovat 7-12 -vuotiaalla keskeisiä kehitystehäviä. Se minäkuva, jonka lapsi muodostaa itsestään, on suhteellisen pysyvä. Lapsena minäkuvaan piirtyneet asiat pyörivät mielessä vielä aikuisenakin. Kuva omasta itsestä muodostuu pitkälti niiden kykyjen ja taitojen ympärille, joissa lapsi kokee olevansa hyvä. Tämän asian pyrimme tiedostamaan myös lastenleireillä ja halusimme kannustaa ja tukea jokaista lasta sekä antaa heille onnistumisen kokemuksia. Kannustava ja innostava ilmapiiri luo lapsille olosuhteet onnistua, vaikka taidot eivät olisikaan niin hyvät. Minäkuvan muodostumiseen vaikuttaa lapsuudessa syntyneet leimat, käsitys omasta kehosta, pettymyksissä saatu tuki tai sen puute sekä välitetyksi tulemisen tunne. (Kinnunen 2001, 23–26, 31–32.)

2.3 Sosiaalinen kehitys

Lapsen sosiaalinen kehitys alkaa jo ihan pienenä vauvana ja se jatkuu koko elämän. Erityisesti 7-12 – vuotiaana sosiaaliseen kehitykseen vaikuttavat koulu, kaverit ja vanhemmat sekä muut lähellä olevat aikuiset. Sosiaalinen kehitys kulkee usein samaa tahtia psyykkisen kehityksen kanssa ja erityisesti minäkuvan sekä tunne-elämän kehityksen kanssa. Sosiaalisessa kehityksessä tarkastellaan yksilön vuorovaikutuksellisia suhteita ympäristöön ja niiden vaikutusta kehitykseen. Ympäristö vaikuttaa vahvasti lapsen ja nuoren kasvuun kulttuurillisesti. Lapsi tai nuori imee vaikutteita omiin arvoihinsa, asenteisiinsa, normeihinsa ja käyttäytymismalleihinsa ympäristöstään. Tällöin ympärillä olevilla ihmisillä on suuri vastuu lapsen tai nuoren kasvatuksessa. (Ritkala, Ojanen, Sivén, Viuhunen & Vilén 2010, 166.) Vuorovaikutus ja leikkiminen ovat vahvana osana lapsen sekä nuoren kehitystä ja niitä käsittelemme tarkemmin omia lukuina.

Yhteiskunnan luomat yleiset kulttuuriset käytännöt ja arvostuksen kohteet näkyvät lapsen ja nuoren kehityksessä (Dunderfelt 2011, 223). Se, miten yhteiskunnassa on suhtauduttu kulloinkin esimerkiksi tasa-arvoon ja päihteisiin, näkyy myös ajassa kasvaneen suhtautumisessa näihin asioihin. Lapsi on jatkuvasti altis muiden ihmisten vaikutteille ja ikään kuin peilaa omaa käyttäytymistään muiden käyttäytymiseen. Sosiaalinen kehitys ei suinkaan pääty lapsen kasvaessa aikuiseksi, vaan se jatkuu koko elämän ajan. Lapsuudessa opitaan sosiaalisen vuorovaikutuksen perusta eli se, millainen käyttäytyminen on hyväksyttävää. (Ritmala ym. 2010, 166.) Lapsi samaistuu ympäröiviin ihmisiin ja jos samaistumisen kohteet eivät käyttyädy yhteiskunnallisesti hyväksyttävästi, voi myös lapsen tai nuoren käytös olla vaikeasti hyväksyttävää (Kemppinen 1995, 104).

Sosiaalisessa maailmassa usein tyttöjä pidetään aikaisemmin aikuisena ja syynä siihen voi olla nopeamman fyysisen kehityksen tuomat harhaluulot. Suureksi ongelmaksi on noussut lapsuuden jääminen liian lyhyeksi, sillä sosiaalinen ympäristö vaatii lapsen ja nuoren kehittymistä yhä nopeampaa aikuiseksi. Perhe muodostaa lapsen ympärille ensimmäisen sosiaalisen ympäristön ja sillä on suuri merkitys kehityksen kannalta. Perheen on tärkeää tukea lapsen sosiaalista kehitystä niin, että lapsi tuntee hänen mielipiteillään ja ajatuksillaan olevan väliä. Synkronia eli perheen läheisyys, läsnäolo, empatia ja lapsen tarpeiden huomioiminen ovat avaimia hyvän sosiaalisen kehityksen tukemiseen. Jo klassiseksi muodostunut ”rajoja ja rakkautta” -periaate on koko hyvän kasvun tukemisen perusta. Lapsi tai nuori oppii, että häntä rakastetaan, mutta silti hän ei voi tehdä mitä vain ilman seurauksia. Säännöt ja rajoitukset luovat turvallisuuden tunnetta. (Ritmala ym. 2010, 166–167.)

Ikävuosina 7-9 lapselle kehittyy erityisesti sosiaalisen vuorovaikutuksen pohjalta empatiakyky eli kyky ajatella muiden tunteita. Omatunto sekä moraali muokkautuvat ja lapselle tulee mielikuva siitä, millainen hän haluaa olla. Opettaja ja koulu ovat tärkeä osa sosiaalista kehitystä. Opettajan auktoriteetti ja koulutehtävien arviointi ovat lapselle uusia asioita koulun alettua. Lapsi kiinnittää erityisesti huomiota opettajan käyttäytymiseen ja saa uusia vaikutteita omiin sosiaalisiin taitoihinsa. Koulu tuo mukanaan myös kavereita sekä muita vertaisryhmiä, jotka vaikuttavat osaltaan sosiaaliseen kehitykseen. Lapsi voi vertaisryhmässä harjoitella niitä taitoja, esimerkiksi leikin avulla, joita hän on siihen mennessä oppinut. Ystävyyssuhteiden puuttuminen aiheuttaa usein lapselle kielteisen minäkuvan muodostumisen ja siksi olisikin tärkeää saada lapselle ikäisiään kavereita. (Ritmila ym. 2010, 167–170; MLL. Lapsen sosiaalinen kehitys 7-9 vuotiaana 2013.)

Muutama ikävuosi ylöspäin, 9-12 – vuotiaana, lapsen ystävyyssuhteet saavat yhä suuremman merkityksen. Lapselle on tärkeää tulla hyväksytyksiä kaverien keskuudessa ja usein kaveriporukkaan muodostuu erilaisia rooleja. Moraalinen kehitys jatkuu ja lapsen kyky ajatella muita kasvaa koko ajan. Leikkiminen jatkuu ja se on tärkeä sosiaalisten tapojen harjoitusta varten. Vaikka lapsen tai nuoren kaverit ovat tärkeässä roolissa, tarvitsee hän siitä huolimatta aikuista tueksi. Lapsen kanssa olisi hyvä viettää aikaa arjen keskellä, sillä samalla hän oppii tarpeellisia taitoja tulevaisuuden kannalta. (MLL. Sosiaaliset taidot 9-12 – vuotiaana 2013.)

3 LEIKIN MERKITYS LAPSELLE

Nykyaikana lapsenomaisuus ja leikkiminen ovat katoava luonnonvara. Lapset aikuistuvat yhä nuorempina ja he pitävät leikkimistä hävettävänä asiana. Jo alakouluikäisille tytöille on tyypillistä meikkaaminen ja muotitietoisuus. Pojat viihtyvät paljolti tietokoneiden sekä pelikonsolien ääressä ja perinteiset leikit jäävät unholaan. Leikkimisen monet hyödyt ovat unohtuneet ja vanhemmat pitävät yhä nuorempia lapsia vanhempina kuin he todellisuudessa ovat. Lapset elävät yhä enenevässä määrin teknologian täyteisessä yhteiskunnassa ja jo pienet lapset osavat käyttää moderneja puhelimia sekä tietokoneita. On hyvä realisoida tarpeen määrä suhteessa teknologian käyttöön eri-ikäisien keskuudessa. Onko todella tarpeellista, että jo pienet lapset tietävät enemmän Internetin saloista kuin heidän vanhempansa. Vanhempien onkin vaikeaa valvoa, etteivät lapset eksy sivuille, jotka voivat olla heille haitallisia. (Rödström 1992, 112.)

Lapsen leikkiminen vaatii hänen läheisiltään myös hiukan vaivaa. Läheisten olisi hyvä eräällä tavalla virittää lasta leikkiin ja osallistua omalla panoksellaan siihen (Sinkkonen 2008, 225). Lapset ovat kyllä leikin mestareita ja keksivät aiheet leikeilleen hyvin luovasti, mutta aikuisen mukana olo antaa leikille eräänlaisen hyväksynnän. Näin voidaan ehkäistä lapselle syntyvää häpeän tunnetta. Leikkivä lapsi tarvitsee vahtimista, jotta suurimmilta vahingoilta säästyään. Lelut ovat oivallisia leikkimisen välineitä, mutta välillä lapsen käsiin saattaa eksyä sellaisiakin asioita, jotka ovat vaarallisia (Kinnunen 2003, 69). Lelujen lisäksi lapsi voi luovasti leikkiä muillakin arkisilla tavaroilla. On hauska huomata, kuinka jo pelkästään pieni pahvinen rasia saa lapsen hihkumaan ilosta. Tällöin tulee ajatelleeksi, kuinka avartavaa olisi, kun aikuisetkin avaisivat välillä silmiään ja nauttisivat elämästä yhtä autuaallisesti. Lapsi näkee potentiaalia mitä kummallisimmissa asioissa (Sinkkonen 2010b, 252).

3.1 Leikin perusta

Lapsella on jo syntymästään lähtien luonnollinen halu ja tarve leikkiä (Sinkkonen 2008, 217). Leikkiminen opettaa lapselle luovuutta ja mielikuvituksen käyttöä sekä oma-aloitteisuutta. Leikki perustuu vahvasti kuvitteluun ja se vahvistaa niitä kykyjä, joita lapsi tarvitsee myöhemminkin elämässään. Lapsi kyseenalaistaa, tutkii ja kokeilee leikkien avulla, minkä seurauksena hän myös myöhemmällä iällä on kiinnostunut asioiden merkityksistä ja käyttötarkoituksista. (Kinnunen 2003, 67–68.) Lapsi voi leikkiä täysin yksinään, aikuisten kanssa tai toisten lasten kanssa. Samalla hän oppii vuorovaikutustaitoja ja oppii sopeutumaan eri tilanteisiin sekä tekemään kompromisseja. Lapsen persoonallisuus näkyy leikeissä (Sinkkonen 2010b, 252).

Leikkien aiheet muodostuvat lapsen omien mielenkiinnonkohteiden ympärille ja ne voivat olla lähtöisin todellisesta elämästä tai mielikuvituksesta. Leikkien avulla lapsi pyrkii ilmaisemaan itseään ja kasvattajan onkin hyvä olla perillä lapsen elämäntilanteesta, jotta hän voi ymmärtää leikkien taustalla olevat merkitykset. Leikkejä seuraamalla ja niihin osallistumalla kasvattajalla on mahdollisuus ymmärtää lapsen toimintoja parhaalla mahdollisella tavalla. (Zimmer 2011, 73, 75.) Tyttöjen ja poikien leikit voivat erota hiukan toisistaan. Tyttöillä leikeissä on tyypillistä sosiaaliset suhteet ja niiden ympärille muodostunut mielikuvitusmaailma. Poikien leikit taas ovat usein fyysisempiä ja niihin voi liittyä kilpailua leikkitoverin kanssa. (Sinkkonen 2008, 246.) Jos leikkien aiheet käyvät lapsille sopimattomiksi, aikuisen tulee puuttua asiaan ja pyrkiä selvittämään, mistä liian rajut aiheet ovat peräisin. Monesti pelimaailma ja televisiosta tulevat ohjelmat näkyvät leikkimaailmassakin, eikä se aina ole hyvä asia.

3.2 Hyvä ja huono leikki

Hyvä leikki on tietysti sellaista, josta lapsi nauttii ja se ei aiheuta vahinkoa kenellekään. Jo pelkästään lapsen iloisuus on perusta hyvälle leikille, mutta tietysti parhaassa tapauksessa leikki on kehittävä, vapauttavaa ja leikin osapuolia yhdistävää. Leikki voi olla lapsen oma keksimä, tuttu yhteisleikki tai ohjaajan vetämä leikki. Leikkiä voi niin vapaa-ajalla kuin koulun oppitunneillakin. Leikki ei siis ole sidoksissa mihinkään tiettyyn paikkaan tai aikaan. Jos leikki on ohjaajan vetämä, tulee hänen miettiä tarkasti sen sopivuus tilanteeseen. Kun leikin tarkoituksena on ryhmäyttäminen, ei tilanteeseen sovi yksinleikit. Kun ryhmä ei ole entuudestaan tuttu toisilleen, ei ohjaajan sovi valita yksilön rajoja ylittävää leikkiä (Valkeapää 2011, 14–15). Ohjaajan tulisi olla perillä leikin säännöistä ja lapsille tulisi antaa mahdollisuus esittää leikkeihin liittyviä kysymyksiä, jos heitä jokin askarruttaa. Leikki tulee lopettaa silloin, kun kaikilla on vielä hauskaa.

Huono leikki vahingoittaa lasta. Se voi olla jollakin tapaa epämiellyttävää ja satuttavaa. Leikissä voi olla osapuolia, jotka dominoivat leikkiä. Esimerkki huonosta leikistä on mielestäni kukkulan kuningas, jossa isommat ja vahvemmat heittelevät tai tönivät pienempiä lapsia kukkulan rinnettä alas. Leikissä on suuri vaara satuttaa itsensä ja se ohjaa aggressiiviseen käyttäytymiseen. Huonon leikin merkki on myös pakottaminen. Jos vanhempi tai toinen lapsi pakottaa leikkimään, ei leikki ole onnistunut. Leikin vaikeusaste on hyvä valita lapsen ikään nähden sopivaksi, jotta lapsi saa onnistumisen kokemuksia. Tietysti välillä on hyvä myös epäonnistua, mutta lapsi turhautuu leikkiin, jos hän ei koskaan onnistu. (Zimmer 2011, 79–80.)

3.3 Leikin vaatimukset ja erilaiset roolit leikeissä

Leikkiminen vaatii leikkijältään avoimuutta, rohkeutta ja mielikuvituksen käyttöä. Leikki vaatii kuitenkin myös henkisesti vapaata tilaa ja yhteisten sääntöjen hyväksymistä. Sääntöjä voi siis muuttaa alkuperäisistä säännöistä, kuitenkin ryhmän omien halujen mukaan. Leikissä kaikilla täytyy olla yhtäläiset mahdollisuudet osallistua siihen, joten leikki tulee valita kohderyhmän tarpeet huomioon ottaen. Kilpailuhenkisessä leikissä olennaista on, että kaikilla on mahdollisuus voittaa. (Kataja, Jaakkola & Liukkonen 2011, 33.) Leikkiä valittaessa olennainen asia on leikkiin osallistujien määrä ja sen huomioiminen leikkiä valitessa. Kaikki leikit eivät sovellu isolle ryhmälle, kun taas joihinkin leikkeihin vaaditaan enemmän osallistujia. Eri leikit vaativat lapselta erilaista kehitystasoa. Joissakin leikeissä täytyy osata lukea tai laskea. Jotkut leikit taas vaativat lapselta tiettyä fyysistä kasvua. Ensisijaista leikkiä suunnitellessa onkin huomioida kohderyhmän ikä ja siihen suhteutetut leikit.

Leikeissä näkyy eri rooleja, joissa lapsi saa kokeilla erilaisia käyttäytymismalleja. Lapsi eläytyy rooliinsa ja roolihenkilönsä tunteisiin, eleisiin, ilmeisiin sekä tapoihin. (Zimmer 2011, 77.) Lapsella on mahdollisuus kokeilla, millaista on olla lääkäri, poliisi, palomies, eläin, varas, kauppias, opettaja, kotiäiti ja niin edelleen. Tietysti rooli ei vastaa täysin todellista elämää, vaan lapsi saa itse valita roolinsa käyttäytymismallit. Roolien taustalla kuitenkin on lapsen todellisuudesta tekemät havainnot, joiden pohjalle hän roolinsa luo. Eri rooleihin asettuminen kehittää lapsen empatian kykyä ja samalla hän pääsee kokeilemaan elämän pelisääntöjä. (Kinnunen 2003, 73.)

4 VUOROVAIKUTUS JA YHTEISTYÖ

Käsittelen tässä osiossa vuorovaikutusta ja yhteistyötä. Nämä kaksi asiaa ovat mielestäni sidoksissa vahvasti toisiinsa ja juuri sen takia käsittelen niitä yhden ison otsikon alla. Yhteistyö vaatii aina vuorovaikutusta onnistuakseen. Vuorovaikutusosiossa pohdin vuorovaikutusta yleisenä käsitteenä ja ohjaajan vuorovaikutussuhdetta lapsiin sekä heidän perheisiin. Yhteistyöosuudessa haluan pohtia moniammatillista yhteistyötä sekä erityisesti seurakunnan ja kunnan välistä yhteistyötä. Kerron myös tekemästäni kyselystä Reijjärven alueella toimivien eri sektorien toimintaan liittyen ja pohdin, kuinka paikkakuntamme eri toimijat tekevät yhteistyötä.

4.1 Vuorovaikutus

Vuorovaikutuksella tarkoitetaan tässä tapauksessa kommunikaatiota toisen ihmisen kanssa, niin puheen, ilmeiden, eleiden kuin kehonkielenkin avulla. Vuorovaikutuksessa tapahtuva kommunikaatio voi olla siis verbaalista eli sanallista tai nonverbaalia eli sanatonta (Kempainen 1999, 139). Vuorovaikutus vaatii aina vähintään kaksi ihmistä, joiden välillä sitä tapahtuu. Vuorovaikutusta voi tapahtua yksilöiden, ryhmien ja kulttuurien välillä (Rasku-Puttonen 2006, 7). Meillä on jatkuva tarve olla vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa, vaikka aina vuorovaikutus ei johda yhteisymmärrykseen. Vuorovaikutuksen avulla opimme tuntemaan paremmin itseämme sekä muita vuorovaikutuksessa olevia henkilöitä, mutta samalla teemme tulkintoja, jotka voivat johtaa pahimmillaan ristiriitatilanteisiin. (Toivakka & Maasola 2011, 29–30, 32.)

Vuorovaikutus edellyttää osa-puolilta niin kykyä ilmaista itseään, kuin kykyä kuunnella toista. Vuorovaikutus on hyvin hankalaa, jos toinen tai kumpikaan osapuolista ei ole valmis kuuntelemaan, mitä toisella on sanottavana. Puhetta pidetään vuorovaikutuksen perustana, mutta silti suurin osa vuorovaikutuksesta välittyy sanattomana (Kemppinen 1999, 139). Puheen avulla voimme ilmaista toiselle kommunikaation osapuolelle omia ajatuksia, ideoita ja tunteita. Puheen välityksellä ihminen voi jättää kertomatta ne asiat, joista hän ei halua puhua, mutta ne voivat näkyä hänen nonverbaalissa viestinnässään. (Toivakka & Maasola 2011, 30–31.) Vuorovaikutus on ihmisen kehittymisen kannalta todella olennainen asia. Lapsen kehittyminen on tulosta jatkuvasta vuorovaikutuksesta perheen ja muun ympäristön kanssa. (Tamminen 2010, 50.) Leireillä vuorovaikutusta tapahtui lasten kesken, ohjaajien kesken, ohjaajien ja lasten välillä sekä vanhempien ja ohjaajien välillä.

4.2 Ohjaaja ja vuorovaikutus

Haluan käsitellä erityisesti ohjaajan vuorovaikutusta lapseen ja hänen perheeseensä, sillä se on olennainen osa pitämäni leiriä. Leirillä olin jatkuvasti vuorovaikutuksessa lasten kanssa ja tietyissä tilanteissa myös heidän perheidensä kanssa. Ohjaajan olisi hyvä olla tietoinen oman roolinsa merkityksestä lapsen elämässä. Ohjaaja on tietoisesti ja tiedostamattaankin jatkuva roolimalli ja samaistumisenkohde lapselle. Ohjaajalla on oikeus olla lapsen kasvattajana, mutta samalla se tuo hänelle kasvatusvastuun. Ohjaajan tapa olla vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa, antaa lapselle mallia vuorovaikutuksesta niin hyvässä kuin huonossakin sellaisessa. Lapsi imee käyttäytymismalleja itseensä, tapahtuipa vuorovaikutus suhteessa häneen tai johonkin muuhun ihmiseen. (Kemppinen 1995, 82.)

Ohjaajan tehtävänä on rakentaa luottamus lapseen ja hänen perheeseensä vuorovaikutuksen kautta. Tällöin toiminta on molempien osapuolien kannalta helpompaa ja yhteistyö on mutkatonta. Tärkeää on luoda rakentavaa vuorovaikutusta, myös hankalissa tilanteissa. (Kemppinen 1995, 82–83.) Toiminnan kautta hyvään vuorovaikutussuhteeseen pääseminen on oivallinen keino luoda luottamus toiseen ihmiseen. Usein vuorovaikutus tapahtuu huomaamattakin, kun samalla esimerkiksi askarrellaan, piirretään tai tehdään lumiukkoa. Toiminnan kautta vuorovaikutuksen luominen on mielestäni merkki taitavasta ohjaajuudesta. Toiminnan päämääränä ei ole niinkään taitojen kehittäminen, vaikka sitä samalla tapahtuu-kin, vaan vuorovaikutussuhteen luominen lapselle luontaisella tavalla. (Ritmala ym. 2010, 194–195.)

Ohjaajan kannattaa pyrkiä luomaan hyvät vuorovaikutussuhteet myös lapsen perheeseen. Ohjaajan tehtävänä on toimia vanhempien kasvatuskumppanina eli tukea lapsen hyvää kasvua vanhempien rinnalla. Jokaisen lapsen ja hänen perheensä toiveet olisi hyvä ottaa huomioon, kuitenkin niin, että työn tavoite ei siitä kärsi. Kasvatuskumppanuus mahdollistaa parhaassa tapauksessa avoimen ja luottamuksellisen vuorovaikutussuhteen, jossa vanhemmat sekä ohjaaja voivat puhua suoraan toisilleen mieltä painavista asioista. Kun suhde on luotu hyvälle pohjalle, on molempien osapuolien helppo ottaa vastaan ohjeita ja neuvoja toisiltaan. (Ritmala ym. 2010, 301–302.)

Olennaista vanhempien ja ohjaajan välisessä vuorovaikutuksessa on tasavertaisuuden luominen, jossa pitää toistaan tärkeänä osana lapsen elämää ja pyrkii omalla panoksellaan tekemään toisen työstä helpompaa. Olennainen tieto jaetaan toisen kanssa ja molemminpuolisella kunnioituksella annetaan mahdollisuus työn parhaaseen lopputulokseen. (Karila 2006, 92–93.) Aina yhteistyö ei kuitenkaan ole aivan mutkatonta. Vanhempien ja ohjaajan välille voi syntyä ristiriitatilanteita,

joiden seurauksena rakentava vuorovaikutus on hankalaa. Tällöin asia tulisi selvittää yhdessä vanhempien kanssa, jotta työ voisi jatkua. Monesti ongelmien taustalla voivat olla tulkinnat ja väärinymmärrykset, jotka selviävät kun asia otetaan puheeksi. (Mattila 2011, 140–141.)

4.3 Yhteistyötä lapsen hyväksi

Lapsen ja hänen perheen kanssa tehtävää yhteistyötä pohdin jo edellisessä aluvussa. Tässä luvussa haluankin pohtia tarkemmin eri sektoreiden tekemää yhteistyötä lapsen hyväksi. Eri yhteistyötä tekeviä sektoreita ovat kunnat, seurakunnat, yritykset ja järjestöt. Erityisesti keskityn juuri kunnan ja seurakunnan väliseen yhteistyöhön, sillä pitämäni leirit keskittyivät näiden kahden sektorin toimintaan. Käsitteenä, jolla eri sektoreiden välistä yhteistyötä kuvataan, voidaan käyttää moniammatillista yhteistyötä.

Moniammatillisella yhteistyöllä tarkoitetaan eri tahojen tekemää yhteistyötä, jonka tavoitteena on jokin yhteinen päämäärä tai tulos. Yhteistyöllä voidaan helpottaa muiden tahojen työtä eli samaa työtä ei tehdä useaan otteeseen, vaan jo olemassa oleva tieto jaetaan. Se on eräänlaista asiantuntijoiden yhteistyötä ja tietojen koostamista, jonka avulla voidaan huomioida asiakas kokonaisuutena. Moniammatillinen yhteistyö edellyttää verkostoitumista ja avoimuutta. Tässä vaiheessa ongelmaksi tietyissä toimintaympäristöissä tulee salassapitovelvollisuus, joka kieltää tiettyjen asioiden jakamista eteenpäin. Haasteena onkin löytää tasapaino rakentavaan asiakaslähtöiseen yhteistyöhön siten, ettei salassapitovelvollisuutta rikota. (Isoherranen 2005, 13–14.)

4.4 Kunta ja seurakunta yhteistyössä

Kunnan sekä seurakunnan lapsi- ja nuorisotyöllä on sellaisia yhteisiä tavoitteita, jotka mahdollistavat hyvin yhteistyön. Molempien tavoitteena on tukea lasten ja nuorten kasvua hyvään suuntaan. Eroavaisuutena on seurakunnan perustehtävä eli evankelointityö. Seurakunnan hengellinen toiminta ei kuitenkaan sulje pois yhteistyön mahdollisuuksia. Yhteistyö näiden kahden tahon välillä on tiiviimmillään alle kouluikäisten keskuudessa ja erityisesti kaupungeissa (Kunnat, alle kouluikäisten parissa tiivistä yhteistyötä, 2013).

Nuorisotyössä noin 40 % koko Suomen kunnista tekee yhteistyötä seurakunnan kanssa ja tähän yhteistyöhön sisältyy myös leiritoiminta (Kunnat, nuorten keskuudessa yhteisiä haasteita, 2013). Yhteistyö mahdollistaa molemmille tahoille taloudellisia säästöjä ja työn laadun parantamista. Tarkemmin yhteistyö määräytyy jokaisessa kunnassa erikseen ja siihen vaikuttaa muun muassa paikkakunnan sijainti. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko, 2013.) Lapsi- ja nuorisotyön osa-alueilla kunnat ja seurakunnat tekevät paljon yhteistyötä verrattuna muihin työaloihin (Kunta ja seurakunta – yhteistyössä yhteisön hyväksi 2002, 13).

4.5 Eri sektoreiden tarjoamat lapsi- ja nuorisotyön palvelut Reisjärvellä

Pääsin tutustumaan Reisjärvellä lapsi- ja nuorisotyötä tekevien sektoreiden toimintaan ensimmäisessä harjoittelussani helmi-maaliskuussa 2012, jonka suoritin Reisjärven kunnalle. Yhtenä harjoittelutehtäväni oli haastatella tahojen työstä vastaavia ja koota raportti työn toimintamuodoista erityisesti lapsi- ja nuorisotyön kannalta. Reisjärvellä on kuusi aktiivista sektoria, jotka pyrkivät tarjoamaan monipuolisesti eri toimintoja lapsille ja nuorille sekä heidän perheilleen. Nämä sektorit ovat Reisjärven kunta, Reisjärven seurakunta, Reisjärven 4H-yhdistys, Manner-

heimin Lastensuojeluliiton Reisjärven paikallisyhdistys, Reisjärven Voima ja Reisjärven Pilke.

Tein näiden sektorien vastaaville henkilöille kyselyn helmikuussa 2012, jossa selvitin tarkemmin heidän tarjoamistaan palveluista paikkakunnan lapsille ja nuorille. Vastauksia sain takaisin jo saman kuun aikana mutta myös maaliskuun puolella. Kaikilta en saanut vastauksia tarpeeksi nopeasti ja sen vuoksi laitoin joissakin tapauksissa kyselyn yhtä sektoria kohden useammalle henkilölle. Vastaukset sain kuitenkin lopulta joka sektorista, joille kyselyn laitoin. Kyselyn tein sähköpostitse ja viestini sisälsi lyhyen esittelyn siitä, minkä vuoksi viestiä laitan. Esittelyn jälkeen kysyin, mitä kaikkea toimintaa sektorinne tarjoaa Reisjärven lapsille ja nuorille (alle 29-vuotiaille)? Sähköpostiviesti oli lyhyt ja ytimekäs, eikä se mielestäni kaivannut muuta. Ajattelin, että selkeä viesti tekee vastaamisesta helpompaa.

Reisjärven kunnan tarjoamista palveluista tein kyselyä kunnan nuorisotyöstä vastaavalle. Kunta tarjoaa lapsille ja nuorille monia retkiä, erityisesti koululaisten loma-aikoina. Näitä retkiä ovat olleet muun muassa jääkiekkomatsit, kylpyläreissut ja lasketteluretket. Kunta järjestää monia tapahtumia, joissa kohderyhmänä ovat kuntalaiset eli myös lapset, nuoret sekä heidän perheensä. Tällaisia tapahtumia on jokavuotinen Salmensuun siltatapahtuma ja erilaiset koko perheen liikuntapäivät. Kunta tarjoaa erityisesti hyvät liikuntapuitteet ja harrastusmahdollisuudet kuntalaisille. Erityisesti kunnan nuorisolle pidetään avoimia ovia kunnan nuorisotiloissa koululukuvuosittain. Kesällä kunta on mukana järjestämässä perinteisiä kesäleirejä kunnan lapsille. Muun muassa retket, tapahtumat, harrastusmahdollisuudet ja leirit järjestetään aktiivisessa yhteistyössä muiden paikkakunnalla toimivien sektoreiden kanssa.

Seurakunnan toiminnasta kyselyyni vastasi nuorisotyöntekijä. Reisjärven seurakunnan lapsityö tarjoaa alle kouluikäisille lapsille sekä heidän perheilleen päiväkerhoja ja perhekerhoja. Varhaisnuorisotyö tarjoaa alakouluikäisille S-kerhon, puuhapyhä tempauksia ja kesällä järjestettävät lastenleirit. Seurakunnan nuorisotyö järjestää avoimien ovien-iltoja, nuorteniltoja, rippikoulutyötä, retkiä gospel-tapahtumiin, kitaransoiton opetusta ja kesäisin turnajaisia. Nuorille aikuisille eli rippikouluiän ylittäneille tarjolla on Raamattuluentoja, gospelmessuja ja entisten seurakuntanuorien tapaamisiltoja. Seurakunta pitää säännöllisesti aamunavauksia paikkakunnan kouluilla ja seurakunnan muut toiminnot, kuten jumalanpalvelukset ovat kaikille avoimia. Diakoniatyö järjestää paikkakunnan kehitysvammaisille lapsille ja nuorille toimintaa yhdessä lähipaikkakuntien kanssa. Seurakunta järjestää kesäleirit yhdessä kunnan kanssa, mutta muuten yhteistyö on hiljaisempaa. Mielestäni yhteistyötä voisi tehdä enemmän esimerkiksi tiedotuksen osalta, etteivät kunnan ja seurakunnan avoimet ovet olisi samaan aikaan.

Reisjärven 4H-yhdistyksestä kyselyyni vastasi toiminnanjohtaja. Reisjärven 4H-yhdistys järjestää paljon retkiä ympäri Suomea ja osa niistä on yhteistyössä kunnan, Mannerheimin Lastensuojeluliiton tai muiden 4H-yhdistysten kanssa. Yhdistyksen toimintaan kuuluu 6-12 – vuotiaiden kerhoja ja kursseja, eri teemojen mukaan. Yhdistys järjestää erilaisia tapahtumia, kuten kalastuspäiviä, metsäpäiviä ja laskiaistapahtumia, jotka ovat järjestetty yleensä yhteistyössä toisten toimijoiden kanssa. Järjestön toimintaan kuuluu myös siivous- ja pihahoitopalveluiden tarjoaminen, jotka työllistävät kunnan nuoria. Kunnassamme järjestöpuolella toimii aktiivisesti myös Mannerheimin lastensuojeluliiton paikallisjärjestö, joka pitää säännöllisesti perhekahvilaa lapsille ja heidän vanhemmilleen tai isovanhemmille. Kesäisin yhdistys pitää lapsille leikkikenttää yhdessä kunnan kanssa, joka kiertää paikkakunnan eri kouluilla. Yhteistyönä muiden tahojen kanssa järjestetään tapah-

tumia, kuten laskiaisrieha. Mll:ltä kyselyyni vastasi paikallisyhdistyksen puheenjohtaja.

Urheilujärjestöistä Reisjärven Pilke tarjoaa paikkakunnan lapsille ja nuorille harrastus- ja kilpaurheilumahdollisuuksia yleisurheilussa, hiihdossa, pesäpallossa ja salibandyssä. Lisäksi seurassa on mahdollista saada nuorisovalmennusta ja järjestö tukee nuorten osallistumista valtakunnallisiin valmennuskoulutuksiin ja – tapahtumiin. Koulutuksen käytyä nuori voi toimia tuomarina tai toimitsijana eri kisoissa ja otteluissa. Seura tukee myös nuorten osallistumista nuoriso- ja suureille lajikohtaisesti sekä mahdollistaa nuorten tutustumisen seuran jaosto- ja yhdistystoimintaan. Pilke järjestää myös erilaisia kuntoilu- ja harrastetapahtumia. Reisjärven Voima tarjoaa harrastus- ja kilpailumahdollisuuksia jalkapallon, futssalin, lentopallon ja nyrkkeilyn osalta paikkakunnan lapsille ja nuorille.

Lisäksi Reisjärvellä toimii Jokilatvan kansalaisopisto ja musiikkiopisto. Jokilatvan opisto tarjoaa paikkakunnan lapsille ja nuorille kursseja muun muassa taiteiden, musiikin ja liikunnan saralla. Musiikkiopisto tarjoaa opetusta monien eri instrumenttien osalta sekä pitää musiikkileikkikoulua alueella. Opetusta tarjotaan muun muassa pianon, sellon, viulun ja vaskisoitinten osalta, mutta harvinaisempien soittimien kohdalla joutuu matkustamaan toiselle paikkakunnalle. (Musiikkiopisto 2013.) (Jokilatvan opisto 2013.)

Mielestäni paikkakunnan sektoreista kunta, seurakunta, Mannerheimin lastensuojeluliitto ja 4H-yhdistys tekevät eniten yhteistyötä toistensa kanssa. Tietysti näidenkin osalta yhteistyötä voisi olla enemmän. Yllätyin siitä, että urheiluseurat eivät juuri tee yhteistyötä keskenään, mutta sitä selittävät lajien erilaisuudet. Sektorit tekevät kohtalaisesti yhteistyötä keskenään, mutta näin pienellä paikkakunnalla yhteistyömahdollisuuksia kannattaisi mielestäni hyödyntää paremmin. Tämä

auttaisi myös siinä, etteivät sektoreiden tarjoamat palvelut menisi päällekkäin ja aiheuttaisi turhaa kilpailua piellä paikkakunnalla, jossa toimintoihin osallistujia ei ole paljoa.

5 RYHMÄ

Leirielämä perustuu vahvasti ryhmässä toimimiseen, joten käsittelen tässä luvussa erilaisia ryhmiä. Leireillä tavoitteena oli leiriläisten ryhmäyttäminen eli hyvän yhteishengen saavuttaminen ja yhteisöllisyyden tunteminen. Lasten välille syntyi leirien aikana erilaisia rooleja, joita ryhmässä esiintyy. Myös ohjaajilla oli tietyt roolit leireillä, jotka olivat välttämättömiä leirien onnistumisen kannalta. Ryhmään kuulumisen tunne on lapselle tärkeää ja se vahvistaa itsetuntoa. Hyvässä ryhmässä lapsi kokee olevansa tärkeä osa sitä ja hänellä on hyvä olla. (Cacciatore 2007, 154–156.)

5.1 Ryhmän luonne

Ryhmäksi kutsutaan kahden tai useamman henkilön muodostamaa joukkoa, jossa jäsenet ovat jollakin tavalla vuorovaikutuksessa toistensa kanssa eli he kommunikoivat ja viestivät toisilleen (Kemppinen & Rouvinen-Kemppinen 1998, 48). Jokainen kuuluu elämänsä aikana useaan ryhmään, joita voivat olla esimerkiksi koululuokka, kerhoryhmä, kaveriporukka, työtiimi tai leirin osallistujat. Ryhmällä on useasti yhteinen tavoite, johon he pyrkivät. (Kataja, Jaakkola & Liukkonen 2011, 15.) Koululuokalla tämä tavoite on oppiminen ja esimerkiksi pitämälläni leirillä ryhmien tavoitteena oli viettää yhdessä mukavaa aikaa sekä samalla oppia elämälle tärkeitä taitoja.

Ryhmän koko riippuu paljolti sen tarkoituksesta (Kemppinen & Rouvinen-Kemppinen 1998, 48). On olemassa pien- ja suurryhmiä, joissa pienryhmät ovat enintään 10 hengen ryhmiä ja suurryhmät sitä isompia. Pienryhmissä jäsenet ovat

tutumpia toisilleen ja heillä on mahdollista olla vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Suurryhmät voivat olla niin isoja, että kaikkien jäsenten välinen vuorovaikutus voi olla mahdotonta. (Kataja ym. 2011, 15.) Leireillämme molemmat ryhmät olivat suurryhmiä, mikä toi omat haasteensa hyvän ryhmähengen luomiseen. Ohjaaja/isosryhmämme muodostui alle kymmenestä hengestä ja vuorovaikutuksemme oli tiiviimpää kuin koko leiriväen yhteinen vuorovaikutus.

Ryhmän sisällä syntyy erilaisia rakenteita, normistoja ja rooleja. Roolit vaihtelevat eri tehtäväalueiden ja oman persoonan mukaan. Rooleja voivat olla esimerkiksi johtaja, kannustaja, kyseenalaistaja, sovittelija, pelleilijä, riidanhaastaja sekä kehittäjä (Toivakka & Maasola 2011, 37). Roolien lisäksi ryhmiin muodostuu aina kommunikaatiosuhteita, tunnesuhteita, normisuhteita ja valtasuhteita. Kommunikaatiosuhteilla tarkoitetaan henkilöiden välistä vuorovaikutusta ja ryhmän sisäistä viestintää. Ryhmässä syntyy usein erilaisia myönteisiä ja kielteisiä tunteita jäsenten välille eli tunnesuhteita. Normisuhteilla taas tarkoitetaan yhteisiä pelisääntöjä eli kehystä, jonka mukaan ryhmän toivotaan toimivan. Valtasuhteet linkittyvät vahvasti rooleihin ja ne määrittävät yksilön kykyä vaikuttaa toisiin. (Kataja ym. 2011, 16–19.)

Toimiva ryhmä on kiinteä ja sen jäsenet ovat toisilleen lojaaleja sekä valmiita antamaan oman panoksensa yhteisen hyvän vuoksi. Ihannetilanteessa jokaisen jäsenen vahvuusalueet huomioidaan ja pyritään hyödyntämään. Hyvässä ryhmässä jäsenet ovat myönteisellä tavalla riippuvaisia toisistaan, heidän välinen viestintä toimii ja jokainen yksilö on valmis sitoutumaan ryhmän tavoitteeseen omien voimavarojensa mukaan. Konfliktitilanteiltakaan ei aina voida välttyä, mutta hyvässä ryhmässä ne pyritään käsittelemään ja ratkaisemaan (Toivakka & Maasola 2011, 35, 38). Tärkeää on myös muiden mielipiteiden kuuntelu ja arvostus sekä ryhmän toiminnan jatkuva reflektointi ja pohdinta. (Kataja ym. 2011, 22–23.) Johtaminen

on demokraattista ja hyvän ilmapiirin luominen on tärkeää. Toimiva ryhmä muodostuu ryhmän jäsenten yhteisen toiminnan kautta. (Kemppinen & Rouvinen-Kemppinen 1998, 50.)

5.2 Ryhmäyttäminen

Ryhmäyttäminen on eräänlaista yhdessä toimimista, jonka tarkoituksena on tutustuttaa ryhmän jäseniä paremmin toisiinsa. Se on kehitysprosessi, jonka alkua ja loppua on vaikea hahmottaa. Mikään ryhmä ei heti alusta asti voi toimia avoimesti, vaan vaatii tietyn matkan ryhmäytymiseen. Ryhmäyttäminen voi myös epäonnistua, jolloin ryhmä ei yksinkertaisesti kykene toimimaan yhdessä rakentavasti. (Toivakka & Maasola 2011, 36.) Hyvässä ryhmäyttämisprosessissa vuorovaikutusta tapahtuu myös niiden ryhmänjäsenten välillä, jotka eivät välttämättä ole aikaisemmin toimineet yhdessä. Tavoitteena on luoda hyvä ja turvallinen ryhmähenki sekä eräällä tavalla tiivistää ryhmänjäseniä läheisemmiksi toisilleen. (Valkeapää 2011, 12–13.) Leireillä ryhmäyttämistä pyrittiin tukemaan eri leikkien avulla, joita isokset valmistelivat sekä yhteisten ryhmätoimintojen avulla. Esimerkiksi ennen ruokailua ohjaajat ja lapsen kokoontuivat yhteen ja lauloivat yhdessä ruokalulun.

Kun tavoitteena on ryhmäyttää jotakin tiettyä joukkoa, voi se tapahtua kaikenlaisen yhteisen tekemisen merkeissä. Ryhmäyttämisenä toimivat erilaiset leikit, pelit, projektit, ryhmätyöt, ongelmanratkaisu harjoitteet, rituaalit ja yhteiset vapaa-ajan aktiviteetit. (Valkeapää 2011, 12–13.) Leikeissä ja peleissä olennaista on niiden sopivuus ryhmäyttämistarkoitukseen eli sopivimpia ovat ne, joissa koko ryhmä toimii yhtenä porukkana. Se, että tehtävässä tarvitaan jokaisen panostusta, tukee ryhmäytymistä sekä lapsen itsetuntoa. Näin lapsi saa kokemuksen siitä, että juuri häntä tarvittiin, jotta ryhmä onnistui. (Vehkalahti 2007, 31–32.)

Erilaiset projektit, ryhmätyöt ja ongelmaratkaisu harjoitteet toimivat oivallisesti ryhmäyttämisen välineenä. Nämä ryhmää tukevat toiminnot antavat lapsille mahdollisuuden tukeutua ryhmään, mutta silti tehdä myös omia valintoja. Erityisesti pienryhmissä toimiminen mahdollistaa kaikkien osallistumisen päätöksentekoon. Isommissa ryhmissä kaikkien mielipiteiden huomioon ottaminen on hyvin vaikeaa. Sopiva ryhmäkoko näihin toimintoihin määräytyy pitkälti lasten iän mukaan, mutta pienryhmissä toiminta on mielekkäämpää. (Vehkalahti 2007, 28.) Yhteiset rituaalit ja vapaa-ajan aktiviteetit tiivistävät ryhmää huomaamatta. Rituaalina voi toimia esimerkiksi paikallaolijoiden kartoitus, yhteinen ruokarukous, iltatoimet tai yhteinen ruokailu. Näissä tilanteissa ryhmä oppii tuntemaan toisiaan yhä paremmin ja heille muodostuu tietynlaiset kirjoittamattomat säännöt, joita he noudattavat. (Zimmer 2011, 140–141.)

5.3 Ohjaajan toiminta ryhmässä

Ohjaaja tai ohjaajat ovat päävastuussa ryhmän toiminnasta. Ohjaaja voi olla sama kokoajan, se voi vaihtua kokoontumisista riippuen tai paikalla voi olla useampi ohjaaja säännöllisesti. Ohjaajan päävastuulla on ohjelman suunnittelu, yhteisten sääntöjen muovailu, tavoitteen laatiminen ja ryhmäläisten rohkaiseminen. (Toivakka & Maasola 2011, 37.) Ryhmän muodostuminen vaikuttaa paljon siihen, miten ohjaajan tulisi toimia ryhmässä. Jo pelkästään ryhmän koko on merkittävä tekijä valmisteluiden kannalta. Siksi ohjaajan onkin hyvä mahdollisuuksien mukaan saada tietoa ryhmän jäsenistä ja jäsenmäärästä etukäteen. Ennakkotietoja apuna käyttäen ohjaaja voi valmistella ryhmähetken niin, että se täyttää kohderyhmän tarpeet ja kokoontumisen tavoitteen. Ohjaajana oleminen on kaikkein helpointa silloin, kun ohjaaja on valmistellut tapaamisen hyvin ja varautunut mahdollisiin muutoksiin. (Valkeapää 2011, 14.)

Ennakkovalmisteluiden teko kertoo ohjaajalle, mitä kaikkea hänen tulee tapaamisessa huomioida. Hän voi valmistella tilan ja hankkia tarvittavat materiaalit. Toimintaympäristön valinnassa tulee huomioida alueen turvallisuus ja kaikkien tasapuoliset mahdollisuudet päästä paikalle. Jos toiminta aiotaan suorittaa pihalla, olisi hyvä olla varatila sisällä sääolojen muuttuessa radikaalisti. Paikan ollessa ennestään tuntematon ohjaajalle ja ryhmäläisille, olisi hyvä selvittää etukäteen sen toimivuus ja sijainti sekä ilmoittaa se myös ryhmän jäsenille. Ohjelmassa on tärkeää huomioida ryhmäläisten iän, fyysisen koon ja rajoitteiden luomat edellytykset. Mahdolliset avustajat kannattaa hankkia hyvissä ajoin ja heidät olisi hyvä perehdyttää omiin tehtäviinsä. Kokoontumisen loppuun kannattaa varata aikaa yhteiseen hetkeen, jossa voidaan sanoa mielenpäällä olevat asiat. (Valkeapää 2011, 15–17.)

Ryhmässä ohjaajan rooli muovautuu pitkän kehityksen myötä. Rooliin vaikuttaa vahvasti ihmisen persoonallisuus, ryhmän toimivuus ja ohjaajana toimivan ammatillisuus. Ohjaajan rooli voidaan jakaa tehtäväkeskeiseen ja prosessikeskeiseen ohjaajaan. Nämä kaksi ohjaaja roolia johtavat ryhmää eri menetelmillä. Tehtäväkeskeinen ohjaaja suuntaa panoksensa ennemminkin tavoitteeseen pääsemiseen ja on ryhmää kohtaan objektiivinen sekä määräävä. Prosessikeskeinen ohjaaja ei niinkään anna suoraan valmiita vastauksia, vaan neuvoo ryhmää, mutta kuitenkin antaa sen toimia itsenäisemmin. Ohjaajan toimintatavasta riippumatta, ryhmä voi osoittaa vastarintaa ohjaajaa kohtaan. Vastarinta voi tulla koko ryhmän osalta, muutaman jäsenen kohdalta tai yksilöltä. Tällöin on tärkeää, että ohjaaja keskustelee asiasta ryhmäläisten kanssa ja he pyrkivät löytämään yhteisen ratkaisun tilanteeseen. (Kataja ym. 2011, 27.)

5.4 Ryhmän elinkaari

Ryhmän toiminnassa on aina alku ja loppu. Ryhmän elinkaareksi kutsutaan alun ja lopun välillä tapahtuvia yhteiseen toimintaan liittyviä asioita. Elinkaareen liittyy monia vaiheita, joista saatetaan eri kirjallisuudessa puhua eri käsitteillä. Esitellen elinkaaren valitsemieni viiden vaiheen kautta, jotka ovat ryhmän muotoutumisvaihe, kuohuntavaihe, yhdenmukaisuusvaihe, toimivavaihe ja hajoamisvaihe. Erityyppiset ryhmät voivat kulkea nämä vaiheet toisenlaisessa järjestyksessä ja joissakin tapauksissa ryhmä voi palata takaisin jo aikaisemmin läpikäytyyn vaiheeseen. Ryhmän elinkaaren sijoittuvat vaiheet ovat kuitenkin teoreettisia yleistyksiä ja niihin ei kannata suhtautua liian kirjaimellisesti. Ryhmät ovat hyvin yksilöllisiä ja kehitys voi edetä toisenlaista tahtia toisissa ryhmissä. Elinkaaren vaiheisiin tutustuminen voi auttaa ohjaajaa ymmärtämään ryhmän toimintaa ja siksi se onkin hyvä painaa mieleen. (Toivakka & Maasola 2011, 37; Kataja ym. 2011, 24–26.)

Muotoutumisvaiheessa ryhmäläiset testaavat ohjaajaa, toisiaan sekä toimintamalleja. Tässä vaiheessa tunnustellaan miten ryhmässä toimitaan ja keitä muut ryhmän jäsenet ovat. Kukin etsii omaa paikkaansa ja rooliaan ryhmässä. Ohjaajan toiminta muotoutumisvaiheessa on tärkeää ja hänen tulee ikään kuin potkaista ryhmä käyntiin. Muotoutumisvaiheessa olisi hyvä saada ryhmään mukava ilmapiiri sekä yhteiset pelisäännöt. Silloin ryhmä pystyy parhaiten keskittymään tavoitteen toteuttamiseen. (Kataja ym. 2011, 24–25; Toivakka & Maasola 2011, 37.)

Kuohuntavaihe sisältää paljon ristiriitoja. Alun hyvän ryhmähengen jälkeen tulee eteen ihmisten erilaiset näkemykset ja ajatukset, jotka saavat aikaan konflikteja. Tässä vaiheessa ryhmän jäsenten todelliset persoonallisuudet alkavat näkyä ja tunteiden ilmaisu voimistuu. Kuohuntavaiheessa ryhmä voi jakaantua ”kuppi-

kuntiin”, jotka ovat vastakkain. Ohjaajan tulee pysyä irrallisena näistä ”kuppi-kunnista”, jotta hän ei ulkopuolisena ohjata ryhmän toimintaa oikeaa päämäärää kohden ja erottaa syntyneet liittoumat. Tässä vaiheessa voi ilmetä kapinointia myös ryhmänohjaajaa kohtaan ja ohjaajan olisikin hyvä varautua siihen, jotta se ei tulisi aivan yllätyksenä. (Kataja ym. 2011, 25; Toivakka & Maasola 2011, 37.)

Yhdenmukaisuusvaiheessa selvitetään aiemmin syntyneet konfliktit ja pyritään yhteisöllisyyteen. Ryhmän jäsenet tuntevat toisensa ja osaavat välttää konflikteja. Toiminta on avointa ja mielipiteen ilmaiseminen sallittua. Jäsenet ovat valmiita tekemään kompromisseja ja heidän roolinsa ovat muotoutuneet. Tässä vaiheessa olennaista on eteenpäin siirtyminen. Jos ryhmä jumiutuu yhdenmukaisuusvaiheeseen, se voi haitata yhteisen päämäärän saavuttamista. Usein ryhmä keskittyy tässä vaiheessa liiaksi pieniin yksityiskohtiin ja hyvien ihmissuhteiden luomiseen. (Kataja ym. 2011, 25–26; Toivakka & Maasola 2011, 37.)

Toimivuusvaiheessa ryhmän työskentely on parhaimmillaan. Ilmapiiri on avoin ja toiminta suuntautuu perustehtävän toteuttamiseen. Ristiriidat käsitellään ja ryhmäläiset laittavat yhteisen edun oman edun edelle. (Toivakka & Maasola 2011, 37.) Viimeinen vaiheista on lopettamisvaihe, johon ryhmän yhteinen toiminta päättyy. Tämä vaihe voi olla hyvin tunnepitoinen, varsinkin, jos ryhmä on toiminut pitkän aikaa yhdessä. Jäsenet arvioivat toimintansa tuloksen ja ryhmän toimivuuden sekä hyvästelevät toisensa. (Kataja ym. 2011, 26.)

6 KEHITTÄMISTEHTÄVÄT

Opinnäytetyössäni minulla oli kolme kehittämistehtävää. Ensimmäinen kehittämistehtävä oli kokonaiskäsityksen muodostaminen leirin järjestämisestä. Leirin organisoimisessa tulee ottaa huomioon monta eri tekijää ja asiaa. Olennaista on leiripaikka, työntekijät, ruokailut, majoittuminen ja ohjelma. Leirejä toteuttaessani sain itse suunnitella leirit ja minulla oli mahdollisuus tehdä esimerkiksi ohjelmaan pieniä muutoksia, kun ensimmäinen leireistä oli pidetty. Sain mahdollisuuden muokata leirit omalla tavallani, säilyttäen perinteet, mutta kuitenkin uudistamalla niitä asioita, jotka mielestäni tarvitsivat uudistusta.

Toinen kehittämistehtävä oli opetustuokioiden organisoiminen leirin ohjelmaan. Halusin leireille pieniä opetushetkiä muun ohjelman lisäksi. Mietin lapsille ajan-kohtaisia aiheita ja päädyin pyytämään kirjastotoimenjohtajaa puhumaan medias-
ta ja netinkäytöstä sekä terveydenhoitajaa puhumaan terveellisistä elämäntavoista. Aikataulullisesti järjestin opetustuokiot eri päiville, jotta leirillä olisi aikaa käsitellä yhden opetustuokion teemaa pienimuotoisesti sen päivän ajan. Opetustuokiot olivat mielestäni hyviä ja uskon, että niistä jäi jotain lapsille mieleen.

Kolmas kehittämistehtävä oli lapsen sosiaalisen kehittymisen tukeminen osana leirielämää. Leireihin kuuluu merkittävästi kavereiden kanssa oleminen ja uusien kavereiden löytäminen. Molemmilla leireillä oli pyrkimyksenä saada leiriläiset ryhmäytymään mahdollisimman hyvin. Ryhmäytymistä pyrittiin edesauttamaan muun muassa erilaisten leikkien ja yhteisten toimintahetkien avulla. Leirien aikana vastaan tuli myös sosiaalisia ongelmatilanteita, jotka loivat haastetta leirielämään.

7 LEIRIEN SUUNNITTELU

Ajatus leirien järjestämisestä opinnäytetyökseni syntyi hiukan yllättäen. Kuulin, että Reisjärvellä ei enää ollut seurakunnan nuorisotyöntekijää, joka oli aikaisemmin ollut päävastuussa kunnan ja seurakunnan yhteisistä lastenleireistä. Olin aiempina vuosina ollut kunnan puolelta avustajana leireillä ja nyt mieleeni hiipi ajatus siitä, että jäisivätkö leirit kokonaan pitämättä. Olin yhteydessä helmikuussa 2011 Reisjärven kunnan nuorisotyöntekijään ja ehdotin, että voisin järjestää leirit ja silloin syntyi myös ajatus leirien potentiaalista opinnäytetyöksi. Kunnasta oltiin yhteydessä seurakuntaan ja he olivat valmiita lähtemään projektiin mukaan.

Suunnitteluprosessi alkoi ajatuksen tasolla heti ja kirjasin ylös mieleeni tulleita asioita. Pohdin erityisesti leiripaikkaa ja työntekijä järjestelyitä. Minulle selvisi hyvin pian, että suunnittelutyössä tulee ottaa todella monia asioita huomioon. Lähdin kartoittamaan hoidettavia asioita pienemmissä kokonaisuuksissa. Kokonaisuuksia olivat työntekijät, leiripaikka, ohjelma, ruokailut, majoittuminen ja markkinointi. Mitään asiaa en lyönyt saman tien lukkoon, vaan pyörittelin mielessäni monia vaihtoehtoja ja pyysin mielipiteitä muun muassa kunnan nuorisotyöntekijältä. Ideoita leirin järjestämiseen sain myös alkukesästä olleella leiri- ja retkitoiminnan kurssilta sekä Leirituuli -nimisestä leiritoiminnan käsikirjasta (Ketola 2002).

7.1 Markkinointi ja ilmoittautuminen

Markkinointi oli osittain minun vastuullani. Leireistä oli ilmoitukset lehdissä, niin kunnan puolelta, kuin seurakunnan kirkollisissa. Mainos tehtiin samaan pohjaan kuin aikaisempinakin vuosina ja siitä vastasi kunnan nuorisotyöntekijä, sillä hä-

nellä oli käytettävissä oikeat tietokoneohjelmat mainoksen tekoon. Lehdessä oli ilmoitus 25.5.2011 ja ilmoittautumisaikaa oli 13.6.2011 asti. Lisäksi mainontaa tapahtui niin sanotun ”puskaradion” kautta, mikä on pienellä paikkakunnalla toimiva mainontakeino. Mainostamisessa oli kuitenkin parannettavaa omalta osaltani. Myöhemmin mietin, että minun olisi pitänyt olla mainostamisessa aktiivisempi, sillä uusi leiripaikka saattoi hiukan karsia leiriläisiä. Olisin voinut kiertää kouluilla kertomassa leireistä ja jakaa esitteitä.

Ilmoittautuminen suoritettiin kunnan neuvontaan, jossa vastaanoton virkailija keräsi lasten nimet, osoitteet, allergiat ja huoltajien tiedot ylös. Kävin noutamassa ilmoittautumislistat kunnan neuvonnasta ilmoittautumisen päätyttyä, jonka jälkeen mahdolliset myöhäiset ilmoittautumiset tulivat minulle. Ilmoittautumisten perusteella lähetin leiriläisille suunnatut leirikirjeet, joissa oli informaatiota tulevasta leiristä ja muun muassa tarvittavista varusteista (LIITE 1 JA LIITE 2). Lisäksi kirjeen yhteydessä oli lupalappu, johon vanhemmat merkkasivat tietoja lapsen allergioista, sairauksista, uimataidosta ja muista mahdollisista asioista (LIITE 3). Tämän lupalapun vanhemmat laittoivat allekirjoitettuna leiriläisen mukaan leirille, yhdessä leirimaksun kanssa.

7.2 Työntekijöiden ja leiripaikan valinta

Ensimmäisenä aloin miettimään leireille tulevia työntekijöitä. Seurakunnan isosia leirille oli mahdollista saada kolme, joten apuvoimia tarvittiin lisää. Kunnan puolelta leirille palkattiin kaksi työntekijää, joista toinen opiskeli nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajaksi. Leiriväestämme tyttöjä oli minun lisäksi neljä ja yksi poika. Pidin poikatyöntekijän saantia tärkeänä, sillä se helpotti huomattavasti esimerkiksi poikien saunojen valvontaa. Leireille saimme myös vierailevia ”tähtiä”, sillä kunnan nuorisotyöntekijä kävi siellä muutaman otteeseen ja seurakunnan uusi nuoriso-

työntekijä kävi molemmilla leireillä laulattamassa meitä. Kirjastotoimenjohtaja ja terveydenhoitaja kävivät pitämässä oppitunnit molemmilla leireillä.

Leiripaikan valinta tuotti minulle hiukan mietittävää. Aikaisemmin leirit oli järjestetty kunnan leirikeskuksessa Saarisella. Mielestäni siellä oli kuitenkin vaikea toimia, sillä sinne ei tullut sähköjä eikä vettä. Halusin varmistaa esimerkiksi ruokailun suhteen mahdollisuuden hygieeniseen toimintaan ja käsien pesuun. Ehdotin leiripaikaksi Reisjärven urheilualan päämajaa eli Petäjähovia, joka oli mielestäni todella hyvä valinta leirien pitoon. Ainut haasteen aiheuttanut asia oli yöpyminen, sillä Petäjähovissa ei ollut mahdollisuutta sisämajoitukseen. Majoitusratkaisuksi ehdotin telttamajoitusta, jossa leiriläiset toisivat itse telttansa. Sain kunnan puolelta luvan järjestää leirit Petäjähovissa ja olin tyytyväinen siihen.

Petäjähovi oli mielestäni paras ratkaisu leirien pitoon loistavan päärakennuksen ja hyvien aktiviteettimahdollisuuksien vuoksi. Päärakennuksessa on hyvät keittiötilat ja tilava ruokailusali sekä omat suihkut ja vessat molemmille sukupuolille. Rakennuksessa on myös takkahuone ja varastotila. Pihalla on muun muassa jalkapallokenttä, kota, seikkailupuisto ja frisbeegolfrata. Ainoana varsinaisena puutteena sisämajoituksen lisäksi oli uimapaikan puute. Uimisen järjestimme erillisellä kyydityksellä muutaman kilometrin päässä olevalle yleiselle uimarannalle.

7.3 Leiriä edeltänyt ohjaajien tapaaminen

Leiriä edelsi yhteinen tapaaminen 20.6, joka oli tulevilla leiripaikalla Petäjänmäellä. Tapaamiseen pääsivät osallistumaan yhtä lukuun ottamatta kaikki tulevat isokset/ohjaajat. Tapaamiseen kuului ohjelman läpikäynti ja vastuiden jakaminen. Kävin läpi myös ohjaajien/isosten yhteiset säännöt ja toimintatavat eri tilanteissa. Kerroin leirien lasten kokonaismäärät ja annoin apujoukoille tehtävän mieltä

valmiiksi leikkejä eri tilanteita varten. Kehittelimme yhdessä perinteisen leirikas-teen valmiiksi ja teimme tavaralistan leikkejä sekä leirikastetta varten. Tapaami- nen antoi minulle mielenrauhan tulevia leirejä varten, sillä ohjaaja ryhmä vaikutti todella reippaalta ja ahkeralta. Tulimme hyvin toimeen toistemme kanssa ja mi- nulle tuli sellainen olo, että he uskaltavat tulla kysymään minulta asioista.

Koin tapaamisen erittäin hyväksi leirien onnistumisen kannalta. Tapaamisessa ohjaajien välinen luottamus kasvoi ja ryhmäytyminen alkoi. Mietimme yhdessä ohjaajien/isosten kanssa vastauksia heidän mieltä askarruttaviin kysymyksiin ja sain heiltä vielä ideoita, joiden toteuttaminen oli mahdollista. Erityisen tärkeänä näin turvallisuusasioiden läpikäymisen jo tässä vaiheessa. Kiersimme yhdessä katsomassa muun muassa hätäuloskäyntien sijainnit ja tutustuimme ensiaputar- vikkeisiin. Sovimme myös tulevien leirien raja-alueen, jonka sisällä lapset saavat leikkiä. Lisäksi kehittelimme uimiseen ja saunomiseen valvontataktiikan, jolla meidän olisi helpoin pitää huolta, että kaikki ovat kunnossa.

7.4 Ohjelma, ruokailut ja majoittuminen

Ohjelman suunnittelu rakentui erilaisten toiminnallisten hetkien, leikkien ja ope- tushetkien ympärille. Halusin leireille eräänlaisia opetustuokioita, joissa käsiteltäi- siin lapsille olennaisia asioita. Ajattelin opetushetkien aiheiksi medi- aa/netinkäyttöä ja terveellisiä elämäntapoja. Näistä aiheista varmasti puhutaan paljon myös koulussa, mutta ne ovat niin tärkeitä, että mielestäni niitä ei kuiten- kaan painoteta tarpeeksi varsinkaan lapsien kotona. Mieleeni tuli heti henkilöitä, joita voisin pyytää pitämään opetushetket. Median ja netinkäytöstä pyysin kerto- maan kirjastotoimenjohtajan ja terveysasioista terveydenhoitajan. Molemmat oli- vat halukkaita tulemaan pitämään opetushetkiä, kunhan vain saimme aikataulut sopimaan yhteen.

Nuorempien leiri oli ajanjaksoltaan lyhyempi kuin isompien leiri, joten en voinut täysin soveltaa samaa ohjelmaa molemmille leireille. Isompien leirin runko koostui samoista asioista kuin pienempien leiri ja lisäksi siinä oli osioita, jotka olivat nimenomaan isommille leiriläisille suunniteltuja. Leirien ohjelmien suunnittelussa näin tärkeäksi, että mielekästä ohjattua tekemistä olisi mahdollisimman paljon, jottei esimerkiksi koti-ikävä pääsisi yllättämään lapsia. Leirit eivät kokonaisuudessaan rakentuneet minkään tietyn teeman ympärille, vaan ohjelma sisälsi monenlaista tekemistä. Ennen leirejä tein ohjelmarungot (LIITE 4), joissa oli tarkat ajat ja ohjelman runko. Jätin lapsille näkyvillä olleeseen ohjelmaan hiukan yllätyksiä eli esimerkiksi vierailijoiden nimiä ja opetushetken teemoja ei ollut näkyvissä, vaan heidän kohdalla luki ”vieraileva tähti”.

Lämpimät ruoat tulivat leirille Reisjärven terveystakeskuksen keittiöltä. Sain ehdottaa ruoat itse ja pyrin valitsemaan sellaisia ruokia, jotka olisi edullista valmistaa. Lämmin ruoka oli leirillä tarjolla kaksi kertaa päivässä ja muita aterioita olivat aamupala, välipala ja iltapala. Muut ateriat laitoimme esille ohjaajien kanssa itse, ennalta kaupasta tilaamistani ruoka-aineista. Pääasiassa muut ruokailut koostuivat hedelmistä, leivistä, jogurteista ja muroista. Haastetta minulle tuotti kaupasta tilattujen ruoka-aineiden määrän laskeminen. Kysyin neuvoja tähän asiaan eräältä kunnan keittäjältä, joka ohjeisti minua laskemaan määrät. Onnistuin laskuissa mielestäni kohtuullisen hyvin, sillä aamu-, väli- ja iltapaloista ei mennyt hirveästi hukkaan ruokaa. Puutteena leiripaikalla oli kylmätilan pieni tila, joka minun olisi pitänyt ottaa huomioon jo etukäteen. Olisin voinut hankkia leiripaikalle toisen jääkaapin.

Majoittuminen toteutettiin telttamajoittumisena, jossa leiriläiset saivat nukkua mahdollisesti ennalta sovitun kaveriporukan kanssa. Pyrimme siihen, että kenen-

kään ei tarvitsisi nukkua yksin, ellei joku niin välttämättä haluaisi. Ohjaajat ja isokset majoittuivat leiriläisten lähetyville teltoihin. Näin pyrittiin turvaamaan leiriläisille luottavainen mieli. Leiriläisille neuvottiin tarkasti, missä teltoissa nukkui ohjaajia ja että heidät sai tulla herättämään milloin vain. Sovimme etukäteen, että ohjaajat ovat vuorotellen valvomassa leiriläisten nukkumaanmenoa, jotta kaikki saisivat unirauhan. Toin leirille satukirjoja, joita olisi mahdollista lukea, jos joku ei saisi unta.

8 LEIRIEN TOTEUTUS JA PALAUTE

Leirit toteutettiin kesällä 2011. Ensimmäinen eli nappulaleiri oli 27–28.6. ja toinen eli vesselileiri oli 29.6.–1.7. Nappulaleiri oli suunnattu vuonna 2002–2004 syntyneille lapsille ja se oli yhden yön mittainen leiri. Vesselileiri oli suunnattu vuonna 1999–2001 syntyneille lapsille ja se kesti kaksi yötä. Leirien ajankohta ja pituus määräytyi jo perinteiksi muodostuneiden normien mukaan. Useana vuonna aikaisemmin leirit olivat sijoittuneet juhannuksen jälkeiselle viikolle ja ne olivat pituudeltaan samanmittaisia. En nähnyt tarpeelliseksi vaihtaa ajankohtaa tai pituutta, sillä ne oli koettu hyväksi. Leirit maksoivat nuoremmille lapsille 15 euroa ja vanhemmille lapsille 25 euroa. Leirien maksut määräsi kunnan nuorisotoimi, sillä se vastasi pääasiassa leiristä syntyneistä kustannuksista. Pienempien leirille ilmoitettuneita oli 21 ja isompien leirille 13.

8.1 Nappulaleiri

Nappulaleiri alkoi maanantaina 27.6 klo 12.00, mutta minä lähdin liikkeelle jo aikaisin aamusta. Vein tarvittavia tavaroita Petäjähoviin, kuten pelejä, askartelumateriaaleja, ensiaputarvikkeita, sketsivaatteita, hartausmateriaaleja ja omat tavarat. Toin myös varateltan, makuupusseja ja peittoja, jos jonkun lapsen tai ohjaajan yöpymisvarusteet sattuisivat kastumaan. Vein yläkoulun keittiöltä hakemani ruoankuljetusastiat terveyskeskuksen keittiölle. Suurin työ aamulla oli ruokien kuljettaminen kaupasta leiripaikalle ja nopeasti kylmään saaminen. Ohjaajien kanssa olimme sopineet, että he saapuvat paikalle kello 11.00, jolloin leiriydymme ensin itse. Siihen mennessä olin asettanut kaikki tavarat niille sopiville paikoille, kuten askartelutarvikkeet askartelunurkkaukseen ja pelit pelipöydälle. Kunnan nuorisotoimi

työntekijä toi leiripaikalle aamulla pingispöydän ja tikkataulun sekä niiden peelaamiseen tarvittavat tarvikkeet.

Lapsia alkoi saapua paikalle jo hyvissä ajoin ja ohjaajat lähtivät auttamaan teltojen pystytyksessä, kun vanhemmat jäivät hoitamaan leirimaksuja ja muita asioita minun kanssani. Kävimme läpi vanhempien kanssa lapsia koskevia erityistietoja ja muita järjestelyitä. Huomioon tuli ottaa lapsien sairaudet, mahdolliset urheiluharrastusten pelit, uimataidottomuus ja nukkumajärjestelyt. Monet lapsista olivat ensimmäisiä kertoja yötä pois kotoa, joten vanhemmat olivat hiukan huolissaan lapsista. Olin varannut leirin pystyttämiseen aikaa noin 1,5 tuntia, mutta majoittuminen tapahtui nopeampaa, joten aloitimme varsinaisen ohjelman heti kun kaikki olivat valmiita.

Leirin ohjelma alkoi ohjaajien ja leiriläisten esittelyllä sekä sääntöjen läpikäymisellä. Yleiset säännöt sovittiin heti ja kävelimme Petäjähovin ympärille muodostuneen raja-alueen läpi, jotta lapset olisivat tietoisia, missä he saavat liikkua ilman ohjaajia. Sen jälkeen osa ohjaajista alkoi vetää tutustumis- ja ryhmäyttämisleikkejä, joissa olin aluksi mukana. Lähdin laittamaan yhdessä toisen ohjaajan kanssa välipalan valmiiksi ja leikkien jälkeen oli vuorossa sen nauttiminen. Välipalan jälkeen päätimme antaa lapsille vapaa-aikaa, sillä olimme aikataulusta edellä. Osa ohjaajista pelaili lasten kanssa, osa askarteli ja osa oli teltoilla katsomassa, että kaikki menee hyvin. Pääsimme hyvin heti alkuun toimimaan lasten kanssa, kun ryhmä jakautui pienemmiksi joukoiksi. Tämän jälkeen kirjasimme yhdessä aikaisemmin suunnittelemamme säännöt isolle kartongille, jonka kiinnitimme ruokailusaliin kaikkien nähtäville.

Lämpimät ruoat tuli hakea terveyskeskuksen keittiöltä ja minä kuljetin niitä. Lähdin hakemaan maanantain päivällistä, kun muut ohjaajat jäivät leikittämään lap-

sia. Päivällisen jälkeen saapui vieraileva tähti, Lindholmin Liisa, joka toimii kunnassamme terveydenhoitajana. Liisan opetushetken aiheena olivat terveelliset elämäntavat, erityisesti ruokavalion merkitys. Lapset olivat hyvin kiinnostuneita asiasta ja innostuivat kyselemään paljon. Vähän ohjaajat joutuivat puuttumaan hiljaisuuden ylläpitoon ja kysymysten kyselyyn, etteivät kaikki huutaneet kysymystään yhtä aikaa. Erityisesti lapsia kiinnosti karkin, limsan ja energiajuomien vaikutus ruokavaliossa. Olin tyytyväinen siihen, millaisia kysymyksiä ruokavalio ja terveelliset elämäntavat lapsissa herättivät. Opetushetkeni tavoite täyttyi mielestäni, sillä lapset pohtivat huonojen elintapojen vaikutuksia.

Vierailevan tähden jälkeen ohjelmassa oli luvassa leirikaste. Sitä ennen jaoin lapset isosryhmiin, joissa he toimivat leirin ajan eri kilpailuissa. Leirikaste toteutettiin niin, että minä pidin ryhmille tietokisoja ja sillä välin muut ohjaajat järjestivät radan niin kuin olimme aikaisemmin yhteisessä tapaamisessa suunnitelleet. Ryhmät lähtivät yksi kerrallaan ja kiersivät silmät sidottuina rataa niin, että ohjaajista kaksi auttoi heitä. Reitin varrella oli esteitä ja pieniä tehtäviä, jotka oli liitetty tarinaan, jota ohjaajat samalla kertoivat. Palkinnoksi onnistuneesta leirikasteesta suoriutumisesta kaikki saivat tikkarit ja soturimaalauksen kasvoihinsa. Kun yksi ryhmä oli valmis, siirtyi se askartelemaan ja toinen ryhmä lähti liikkeelle. Leirikasteesta pyrittiin tekemään lapsille jännittävä, mutta kuitenkin turvallinen. Suurimilta vahingoilta säästyttiinkin ja lapset olivat aivan innoissaan leirikasteen jälkeen. Kaksi poikaa kiersivät leirikasteen myöhemmin, sillä heillä oli pesäpallopelejä, jossa olivat aikaisemmin.

Leirikasteen jälkeen oli vuorossa vapaata oleskelua, jonka aikana ohjaajat viettivät lasten kanssa aikaa ja keräsivät leirikasteradan pois sekä valmistautuivat iltaohjelmaan. Seurakunnalta nuorisotyöntekijä tuli laulattamaan lapsia ja se sopi hyvin iltaohjelmaamme. Iltaohjelma koostui sketseistä, makkaranpaistosta, letunpaistos-

ta ja iltahartaudesta. Hartauden jälkeen vuorossa oli iltatoimet ja hiljaisuus. Nukkumaanmeno oli aluksi hiukan rauhatonta, mutta ohjaajien valvonnan alla tilanne rauhoittui. Muutamalle lapselle yksi ohjaajista kävi lukemassa iltasatuja, jotta uni tuli paremmin. Olin yllättynyt siitä, ettei kukaan lapsista suuremmin valittanut koti-ikävää, vaan kaikki olivat koko yön leirillä. Pidimme lyhyen palaverin ohjaajien kanssa päivän kulusta ja menimme nukkumaan.

Seuraava päivä alkoi herätyksellä kello kahdeksan, aamutoimilla ja aamupalalla. Aamuun kuului myös kirjastotoimenjohtajan vierailu opetushetken merkeissä. Hän puhui lapsille mediasta ja erityisesti netin käytöstä. Opetushetki oli mielestäni hyvä lapsille, sillä he alkavat pikkuhiljaa tutustua nettiin ja sen käyttöön, elleivät ole tutustuneet jo. Tuulikin opetushetken jälkeen oli ruoka ja uimareissulle valmistautuminen. Uimavalvonta tuotti hiukan miettimisen aihetta, sillä lapset liikkuvat rannalla niin paljon, että paikallaolijoiden laskeminen oli haastavaa. Rannalla oli myös muita lapsia ja sekin sotki hiukan oman väen lukumäärän laskentaa. Uimaretki oli lapsille piristävä, sillä päivä oli todella kuuma. Kuljetukset uimapaikalle hoiti kunnan nuorisotyöntekijä bussilla.

Uimareissun jälkeen yksi lapsi valitteli kipeää jalkaa ja löysimme tikun hänen jalkapohjastaan. Onneksi ensiapulaukussa oli pinsetit, joilla saimme tikun pois. Leiripaikalle saapumisen jälkeen vuorossa oli saunominen ja pesulla käynti. Sen jälkeen lapset jakautuivat ryhmiin ja pelasivat vuorotellen jalkapalloa ja frisbeegolfia. Ohjelmassa oli myös suurta suosiota saavuttanut pingisturnaus. Aloimme pikkuhiljaa purkaa telttoja ja pakkaamaan varusteita, kun leiri läheni loppuaan. Teimme jokaisesta leirillä olleesta lapsesta ja ohjaajasta positiivisuussydämet, jotka jokainen sai mukaansa. Sydämiin jokainen sai kirjoittaa positiivisia asioita toisesta. Lopuksi oli vielä ruokailu, joka venyi arvioitua myöhempään, minkä seurauksena

vanhemmat joutuivat hiukan odottamaan lapsia. Lasten lähdettyä ohjaajat keräsivät tavaroita Petäjähoviin säilöön yöksi ja lähdimme kotiin.

8.2 Vesselileiri

Vesselileirin ohjelma koostui suurin piirtein samoista ohjelmanumeroista, kuin nappulaleirin ohjelma. Vesselileirin ohjelmaan oli lisätty muutamia ohjelmanumeroita, sillä se oli kestoltaan pitempi. Keskiviikkoaamu alkoi jälleen ruokatarvikkeiden kuljettamisella leiripaikalle. Ohjaajat saapuivat lapsia aiemmin ja siivosimme leiripaikan ennen lasten tuloa, jotta siellä olisi viihtyisämpää. Kun lapset saapuivat leiripaikalle, ohjaajat auttoivat heitä teltan pystytyksessä ja tavaroiden viennissä, kun minä keräsin leirimaksuja. Vesselileirillä osallistujia oli vähemmän kuin nappulaleirillä, joten esimerkiksi alkujärjestelyissä ei mennyt niin kauan kuin nappulaleirillä.

Jatkoimme välipalan merkeissä, jonka jälkeen ohjelmassa oli tutustumista ja yhteisien sääntöjen läpi käymistä. Lapset käyttivät vapaa-aikaa leiripaikkaan, muihin leiriläisiin ja ohjaajiin tutustumiseen. Keskiviikon ohjelmaan kuului myös leirikaste, joka oli sama kuin edellisellä leirillä ollut. Leirikaste meni nyt paljon nopeampaa, sillä leiriläisiä oli vähemmän kuin nappulaleirillä. Päivään kuului myös uimareissu. Vesselileiriläiset saivat uida hiukan pitemmälle kuin nappulaleiriläiset ja saivat sukeltaa vedessä. Leirin aikana sää oli todella kuuma ja uimarannalle täytyi varata mukaan paljon mehua, hedelmiä ja aurinkorasvaa. Uimareissun jälkeen ohjelmassa oli saunominen ja pesulla käynti. Saunomisen jälkeen lapset saivat vapaasti viettää aikaa pelaillen ja askarrellen, kun valmistelimme iltapalaa ja iltaohjelmaa. Iltaohjelman päätteeksi isokset pitivät iltahartauden ja oli nukkumaan menon aika. Vesselileiriläisten kanssa hiljaisuuden saaminen oli vaikeampaa ja jouduimme patistamaan heitä nukkumaan useaan kertaan.

Seuraavana aamuna ohjaajat heräsivät jälleen leiriläisiä ennen. Leiriläisten herätyksen jälkeen aamu alkoi aamupalalla ja kirjastotoimen johtajan Tuulikki Haapaniemen vierailulla. Tuulikki puhui samasta aiheesta, kuin nappulaleirilläkin eli netinkäytöstä ja mediasta. Vesselileiriläiset kertoivat käyttävänsä nettiä aika paljon, joten opetushetki oli hyvin ajankohtainen heille. Tuulikin vierailun jälkeen oli vuorossa ruokailu ja uimareissu. Olin vahingossa laittanut ruokailulle aikaa vain 15 minuuttia, joten aikataulutukset muuttui hiukan. Onneksi uimareissulle lähtöä pystyi viivästyttämään ja lapset saivat syödä rauhassa. Uinnin jälkeen oli jälleen saunomisen vuoro ja vapaa-aikaa sekä välipala. Toinen vieraileva tähti saapui noin kello kaksi, jolloin oli toisen opetushetken vuoro, jonka aiheena olivat terveellinen ruokavalio ja hyvät elämäntavat.

Opetushetken jälkeen lapset saivat jakautua oman mielen mukaan ryhmiin, joissa he pelasivat jalkapalloa, frisbeegolfia tai leikkivät seikkailumetsässä. Nappulatie-don nippeli triviassa oli kisailua tietovisa tyyllisesti. Kaikki ryhmät saivat palkinnot osallistumisesta tietokisaan. Seurakunnalta Pauliina Pylvänäinen kävi jälleen laulattamassa lapsia ja laulu sujui paljon reippaammin, kuin nappulaleiriläisillä, sillä isommille laulut olivat jo ennestään tuttuja. Päivä vaihtui jälleen iltaan ja alkoi iltapuuhat eli iltapala, -ohjelma, -toimet ja nukkumaan meno. Iltaohjelmassa eräs lapsista suuttui, kun leirillä vieraili ”Pete Parkkonen” niminen hahmo, joka ei ollut oikea Pete Parkkonen. Tyttö käyttäytyi hieman aggressiivisesti tätä sketsihahmoa kohtaan ja juttelimme hänen kanssaan asiasta.

Viimeinen leiripäivä, perjantai, alkoi hieman erilailla kuin yleensä. Aamulla herättimme lapset soittamalla lastenmusiikkia kaiuttimista ja pyysimme lapset yhteiselle kokoontumispaikalle. Jouduin pitämään puhuttelun leiriläisille, sillä olin edellisenä iltana kuullut, että heillä oli suunnitteilla ilkeyksiä. Puhuttelun jälkeen jat-

koimme aamupalalla. Päivän ohjelmaan kuului vielä leiriturnaus, jossa lapset saivat joukkueittain kilpailla toisiaan vastaan eri lajeissa. Leiri päättyi positiivisuusydänten tekoon ja ruokailuun sekä siivoukseen. Siivottavaa oli huomattavasti enemmän, kuin nappulaleirin jälkeen, sillä kaikki tavarat piti kerätä nyt pois. Loppuun juttelimme yhdessä menneestä viikosta ja lähdimme kotiin. Kuljettelin tavaroita oikeisiin paikkoihin ja kävin luovuttamassa Petäjähovin avaimen kunnantalolle.

8.3 Leiriläisten palaute

Palautetta leiristä keräsin isompien leirin osallistujilta sekä isosilta ja ohjaajilta. Pienempien leirillä kaikki eivät vielä osanneet kirjoittaa, joten päätin jättää palautteen keräämättä heiltä. Osalta vanhemmista sain palautetta myöhemmin, kun heitä tapasin ohimennen. Palautteen kerääminen tapahtui leirin lopuksi ja siihen oli varattu erillinen aika. Vanhemmilta saatu palaute oli kaikin puolin positiivista. Olin tehnyt valmiiksi kysymyksiä, joihin pyysin leiriläisiä ja avustajia vastaamaan. Palautteeseen ei ollut kenenkään pakko vastata, mutta kaikki olivat halukkaita kertomaan oman mielipiteensä leiristä. Leiriläisiltä vastauksia tuli 13 kappaletta ja ohjaajilta/isosilta viisi kappaletta. Palaute kerättiin nimettömästi. Kysymyksinä palautteessa kysyin yleisesti leirillä viihtymisestä, ohjelman mielekkyydestä, ohjaajien toiminnasta, muutosehdotuksista, Petäjänmäestä leiripaikkana ja ruoasta. Loppuun sai laittaa muita mieleen tulleita asioita. Kaikki kysymykset olivat avoimia kysymyksiä.

Leiriläisten palautteessa osa oli nähnyt enemmän vaivaa palautteen antamiseen ja osan vastaukset olivat ”ihan kiva”. Ensimmäisenä kysyin mitä leiriläiset ovat tykänneet leiristä yleisesti. Jokaisessa palautteessa mainittiin, että leiri on ollut kiva. Eräessä palautteessa mainittiin inhottavana asiana hämähäkit, joita oli ollut leiri-

läisen teltassa. Yleisesti leirillä oli nautittu hyvistä ”keleistä”, uimisesta ja hauskoista jekuista. Jo ensimmäisen kysymyksen kohdalla oli muutama palautteen antaja kehunut ohjaajia, jotka olivat olleet mukavia.

Toinen kysymys koski ohjelman mielekkyyttä. Pääasiassa ohjelmasta tykättiin kovasti ja ohjelmaa pidettiin monipuolisena. Uiminen mainittiin tässäkin kohdassa kysymyksiä mieluisimpana ohjelmanumerona. Seuraavana kysyin palautetta ohjaajista ja heidän toiminnasta. Tässä neuvoin, että palautetta ei pyydetä kenenkään henkilökohtaisista ominaisuuksista, vaan sellaisista asioista, jotka ovat leirin kannalta tärkeitä. Leirin ohjaajia ja isosia pidettiin mukavina ja kenellekään ei ollut jäänyt pahaa sanottavaa ohjaajien toiminnasta. Tämä oli mukava kuulla ja kerroin ohjaajille positiivisesta palautteesta.

Neljännän kysymyksen vastaukset kiinnostivat minua erityisesti. Kysyin, mitä leiriläiset olisivat toivoneet, että olisimme tehneet toisin. Muutamissa palautteissa sanottiin, että mitään ei olisi tarvinnut muuttaa. Seitsemässä palautteessa sanottiin, että uintia olisi pitänyt olla enemmän. Tämä oli mielestäni hyvin ymmärrettävää, sillä leirimme aikana sää oli todella kuuma. Uimapaikan kaukainen etäisyys leiripaikasta ei kuitenkaan mahdollistanut uinnin lisäämistä. Yhdessä palautteessa mainittiin, että ruokaa oli liian paljon ja yhdessä lapussa mainittiin, että olisi ollut kiva tehdä itse jotain syötävää leirin aikana. Nukkumaanmeno sekä heräämisaikaa olisi haluttu myöhemmäksi ja eräs leiriläinen olisi halunnut leiribileet sekä enemmän vapaa-aikaa. Nukkumis- ja heräämisajankohdat olivat palautteesta huolimatta mielestäni sopivat lasten leirillä jaksamisen näkökulmasta. Leiriläisten ideat kokkaamisesta sekä leiribileistä oli hauskoja ja täysin toteuttamiskelpoisia tulevaisuutta ajatellen.

Viides kysymys koski Petäjänmäkeä leiripaikkana, sillä leirejä ei ollut ennen pidetty siellä. Siksi halusin tietää, millaisena leiripaikkana leiriläiset sen kokivat. Petäjänmäki oli koettu hyvänä leiripaikkana ja sen plussapuolina mainittiin monet aktiviteettimahdollisuudet. Yhdessä palautteessa verrattiin Petäjänmäkeä edelliseen leiripaikkaan eli Saarisen leirikeskukseen. Palautteen antajan mielestä Petäjänmäki on parempi paikka leirien järjestämisen kannalta. Ainoastaan yhdessä palautteessa sanottiin, ettei Petäjänmäki ollut hyvä leiripaikka. Olin tyytyväinen, että myös leiriläiset olivat kokeneet Petäjänmäen pääasiassa hyvänä leiripaikkana. Minua hiukan jännitti, kuinka leirien järjestäminen siellä onnistuisi.

Viimeinen varsinainen kysymys koski ruokaa. Halusin kysyä mielipiteitä ruoasta, sillä mielestäni lapset söivät vähän valikoiden leirin aikana. Palautteessa ei kuitenkaan tullut ilmi, että syy olisi ollut ruoan laadussa. Vain kahdessa palautteessa mainittiin, että ruoka ei ollut hyvää. Muut olivat pitäneet ruokaa hyvänä. Yhdessä lapussa toivottiin, että ruoka olisi voinut olla monipuolisempaa ja muutamassa palautteessa mainittiin, että sitä oli liikaa. Luulen, että lasten pienet ruokaannokset johtuivat todella kuumasta säästä. Koko leirin ajan aurinko paistoi täydeltä taivaalta ja usein silloin ruokakaan ei maistu. Leiriläisiltä saatu palaute oli kaikin puolin positiivista. Olisin toivonut kuitenkin hiukan monipuolisempia vastauksia. Mietin, oliko kysymysteni asettelu liian vaativa leiriläisten ikään nähden. Toisaalta osasin jo ennalta aavistaa, että nimenomaan ”ihan kiva” vastaukset ovat hyvin yleisiä. Onneksi keräsin myös ohjaajilta sekä isosilta palautetta ja he osasivat antaa sitä hiukan monipuolisemmin.

8.4 Ohjaajien/isosten palaute

Ohjaajat ja isokset vastasivat samoihin kysymyksiin kuin leiriläisetkin, mutta molempien leirien pohjalta. Ensimmäiseen kysymykseen leirillä viihtymisestä palaute

oli positiivista. Leirin ohjaajaryhmä koettiin mukavaksi ja ilmapiiri oli hyvä. Muutamien leiriläisten erimielisyydet olivat jääneet yhden ohjaajan mieleen ja yhdessä palautteessa mainittiin erään leiriläisen huono käytös, joka oli tuonut haasteita. Mutta pääasiassa leiri oli ollut mukava kokemus ja yhdessä palautteessa mainittiin, että palautteen antaja oli yllätynyt positiivisesti siitä, kuinka mukava yhteishenki leirillä oli.

Leirin ohjelman ohjaajat olivat kokeneet monipuolisena ja ohjelman määrän sopivana suhteessa leirin pituuteen. Ohjelmasta mainittiin myös, että se suunniteltiin hyvin ja lapset näyttivät nauttineen siinä. Eräessä palautteessa sanottiin, että on vaikea ajatella ohjelmaa lapsen näkökulmasta, mutta hänen omasta mielestä ohjelma oli ollut hyvää. Ohjaajakysymyksessä ohjaajat itse arvioivat omaa toimintaansa ja muiden ohjaajien toimintaa. Tässä kysymyksessä oli ehkä vähän huumorimielelläkin keuhuttu ohjaajia kaikista parhaiksi ohjaajiksi ikinä. Tässä kysymyksessä mainittiin myös, että ainakin kaikki ohjaajat heittäytyivät täysillä mukaan leirin ohjelmaan ja pyrkivät olemaan mahdollisimman ystävällisiä toisia kohtaan. Eräessä palautteessa oli koettu raskaaksi leirin intensiivisyys ja se, että kokoajan täytyi olla leiriläisten tavoitettavissa. Eräs ohjaaja oli kokenut, että pystyimme auttamaan leiriläisiä hyvin. Ohjaajajoukon yhteishenki koettiin hyväksi ja jokainen oli tehnyt oman osansa leirin töistä.

Kysymyksessä, jossa pyydettiin mahdollisia muutosideoita, ohjaajista osa ei ollut vastannut mitään. Kolmessa palautteessa oli vain viiva tässä kohdassa ja yhdessä sanottiin kaiken olleen hyvin. Yhdessä palautteessa sanottiin, että ruokailun ja uimareissun välinen aika olisi pitänyt olla pidempi. Tässä asiassa olin samaa mieltä, sillä minulle oli yhdessä vaiheessa tapahtunut virhe aikataulun laatimisessa. Olin laittanut ruokailuun liian lyhyen ajan ja meille tuli kiire lähteä uimaan, kun bussi tuli hakemaan.

Ohjaajat kokivat leiripaikan hyväksi. Palautteissa mainittiin muun muassa, että ohjaajilla oli helppoa toimia leiripaikalla ja lapsille oli hyvin virikkeitä. Positiivisina asioina edelliseen leiripaikkaan verrattuna nähtiin sähkön ja veden saanti. Uiminen oli ainut asia, joka tuotti haastetta, sillä lähellä ei ollut uimapaikkaa. Ohjaaja kuitenkin palautteessaan mainitsi, että se saatiin hyvin järjestettyä bussikuljetuksella. Erässä palautteessa mainittiin puutteena puomi, joka olisi saatu ison tien varteen. Näin olisi voitu paremmin rauhoittaa alue ilta-ajaksi, sillä alueella käy paljon kuntoilijoita. Ruokaa ohjaajat pitivät hyvänä, mutta suurimmassa osassa palautteesta mainittiin, että sitä oli liikaa. Muissa mainittavissa asioissa esille tuli muun muassa juuri mainitsemani aikatauluvirhe ruokailun ja uimisen välissä. Yhdessä palautteessa mainittiin leirien olleen niin mukavia, että ohjaaja haluaisi seuraavana kesänä uudestaan ohjaajaksi leirille.

9 POHDINTA

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli järjestää kesäleirit alakouluikäisille lapsille Reijäläällä. Leirit onnistuivat mielestäni hyvin ja kehittämistehtäväni toteutuivat. Valitsemani kehittämistehtävät nousivat hyvin esille leireillä ja mielestäni onnistuin niiden käsittelemisessä myös kirjallisessa tuotoksessani. Sain hyvän kokemuksen leirien järjestämisestä ja minulle kävi ilmi mitä kaikkea leirejä järjestäessä tulee ottaa huomioon. Opetustuokioiden tuominen osaksi leirien ohjelmaa oli alusta asti asia, jonka halusin leireillä toteuttaa. Sosiaalinen vuorovaikutus on leireillä aina pakostakin mukana ja koin, että järjestämälläni leireillä se oli hyvää vuorovaikutusta. Sosiaalisiin ongelmatilanteisiin puututtiin ja asiat pyrittiin keskustelemaan selväksi.

Kehittämisideoita minulle nousi mieleen erityisesti leiripaikan suhteen. Olisi hyvä saada kunnollinen leiripaikka, jossa kuitenkin olisi myös mahdollisuus sisämajoitukseen suuremmalle leiriväelle. Pitämälläni leireillä sää sattui suosimaan telttamajoitusta, mutta mieleeni nousi ajatus sateisen kesän tuomista ongelmista telttamajoituksen suhteen. Pohdin myös mahdollisuuksia järjestää lastenleirejä niin, että mukana olisivat esimerkiksi Mannerheimin Lastensuojeluliitto, 4H-yhdistys ja muut kunnalla vaikuttavat sektorit, jotka työskentelevät lasten ja nuorten kanssa. Lisäksi erilaiset teemaleirit voisivat piristää perinteisiä leirejä, sillä mukaan voitaisiin liittää eri vuosina eri teemoja, joissa muiden sektorien osaajat voisivat olla erinomaisesti mukana.

Leirien valinta opinnäytetyön aiheeksi on ollut hyvä oman ammatillisen kehittymisen tarkastelun kannalta. Olen saanut olla ohjaajana leireillä myös kesällä 2012, jolloin leirit pidettiin yhdessä seurakunnan työntekijän kanssa. Tämän opinnäytetyön kautta olen päässyt pohtimaan leirien onnistumista ja niitä seikkoja, jotka

tekisin jatkossa toisin. Kokonaisuudessaan olen ylpeä omasta panoksestani leireihin ja koin, että ne onnistuivat. Opinnäytetyön avulla sain arvokasta kokemusta leirityöstä ja olen voinut hyödyntää sitä myöhemmin.

Opinnäytetyöni kirjalliseen osuuteen olen myös tyytyväinen. Valitsemani teoriaosat ovat olennaisia leirin kannalta ja koin ne hyödylliseksi oman oppimisen näkökulmasta. Olen mielestäni saanut hyvän teoriapohjan lapsen kehityksestä, leikistä, vuorovaikutuksesta, ryhmästä ja yhteistyöstä. Käytin opinnäytetyössäni monipuolisesti lähteitä ja kirjallisuuteen tutustuessani opin ohessa paljon hyödyllisiä asioita. Toisaalta näin suurta teoriakokonaisuutta käsiteltäessä koin todella vaikeaksi punaisen langan kuljettamisen tekstissä. Vaikka itselleni olikin selvää teoriaosuuksien valintojen motiivit tähän opinnäytetyöhön, oli vaikeaa pyrkiä välittämään ne motiivit myös lukijalle. Tässä minulla on parantamista tulevaisuudessa, jos teen samanlaisia töitä.

Leirit koin työkokemuksen kannalta erityisen arvokkaina. Työtä niissä oli kuitenkin mielestäni todella paljon. Jos mietin kuinka monta tuntia olen yhteensä käyttänyt leirien suunnittelutyöhön, itse toteutukseen ja opinnäytetyön kirjalliseen osuuteen, tuntimäärät nousevat mielestäni korkeiksi. En kuitenkaan millään tavalla kadu leirien valintaa opinnäytetyöksi. Vaikka työtunteja kertyi paljon, toiminnallisen opinnäytetyön valinta oli minulle oikea vaihtoehto. Tämän työn puurtaminen on ollut hieno kokemus ja olen ylpeä lopputuloksesta.

LÄHTEET

Cacciatore, R. 2007. Huomenna pannaan pussauskoppiin. Eväitä tyttönä ja poikana kasvamisen haasteisiin syntymästä murrosikään. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Dunderfelt, T. 2011. Elämänkaaripsykologia. 14.-15. painos. Helsinki: WSOYpro Oy.

Isoherranen, K. 2005. Moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY.

Jokilatvan opisto. 2013. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.jokilatvanopisto.fi/opinto-ohjelma_kevat_2013/ Luettu 22.2.2013.

Karila, K. 2006. Kasvatuskumppanuus vuorovaikutussuhteena. Teoksessa H. Rasaku-Puttonen (toim.) Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Osuuskunta Vastapaino, 92–93.

Karlsson, L. 2013. Kasvamme yhdessä. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.turku.fi/public/download.aspx?ID=133740&GUID=%7B63A25DBE-1527-467E-826C-0D5B2BFD752D%7D> Luettu 19.1.2013.

Kataja, J., Jaakkola, T. & Liukkonen, J. 2011. Ryhmä liikkeelle! Toiminnallisia harjoituksia ryhmän kehittämiseksi. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kemppinen, P. 1995. Syyllistämisestä kannustamiseen – tie menestykseen. Vantaa: Kustannusvalmennus Oy.

Kemppinen, P. 1999. Nuoriso 2000. Nuorisotyön käsikirja. Vantaa: Kustannusvalmennus P. & K. Oy.

Kemppinen, P & Rouvinen-Kemppinen, K. 1998. Vuorovaikutuksen aarrearkku – Vinkkejä kasvattajille. Vantaa: Kustannusvalmennus P. & K. Oy.

Ketola, T. 2002. Leirituuli. Helsinki: Lasten Keskus Oy.

Kinnunen, S. 2001. Keskilapsuuden tärkeät vuodet. Valmistautuminen murrosikään. 3. painos. Helsinki: KARAS-SANA.

Kinnunen, S. 2003. Anna mun olla lapsi. Helsinki: Kirjapaja Oy.

Kunnat. Alle kouluikäisten parissa tiivistä yhteistyötä. 2013. Www-dokumentti Saatavissa: <http://www.kommunerna.net/fi/palvelualueet/jarjestaminen/kunta-ja-seurakunta/seurakunta-alle-kouluikaiset/Sivut/default.aspx> . Luettu 11.2.2013.

Kunnat. Nuorten keskuudessa yhteisiä haasteita. 2013. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.kommunerna.net/fi/palvelualueet/jarjestaminen/kunta-ja-seurakunta/seurakunta-nuoret/Sivut/default.aspx> Luettu 11.2.2013.

Kunta ja seurakunta – yhteistyössä yhteisön hyväksi. 2002. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.

Kärkkäinen, V., Väisänen, R. & Ylenius, M. 1992. Lapsityöntekijän käsikirja. Vantaa: RV-Kirjat.

Lastenneuvolakäsikirja. Kasvunseuranta. 2013. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.thl.fi/fi_FI/web/lastenneuvola-fi/tietopakettit/kasvu/kasvunseuranta Luettu 20.1.2013.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto (MLL), 6-7-vuotiaan kehitys. 2013. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/6_7-vuotias/fyysinen_kehitys/ Luettu 19.1.2013.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto (MLL), 7-9-vuotiaan kehitys. 2013. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/7_9-vuotias/fyysinen_kehitys/ Luettu 20.1.2013.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto (MLL), 9-12-vuotiaan kehitys. 2013. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/9_12-vuotias/fyysinen_kehitys/ Luettu 20.1.2013.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto(MLL), Lapsen sosiaalinen kehitys 7-9 vuotiaana. 2013. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/7_9-vuotias/sosiaaliset_taidot/ Luettu 23.2.2013.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto (MLL), Sosiaaliset taidot 9-12 –vuotiaana. 2013. Www-dokumentti. Saatavissa:

http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ ja_ kehitys/9_12-vuotias/sosiaaliset_taidot/ Luettu 23.3.2013.

Mattila, K. 2011. Lapsen vahvistava kohtaaminen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Musiikkiopisto. 2013. Www-dokumentti. Saatavissa:

<http://www.reisjarvi.fi/reisjarvi2/Valmis/vapaa-aika/opistot.html> Luettu 22.2.2013.

Rasku-Puttonen, H. 2006. Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino.

Ritmala, M., Ojanen, T., Sivén, T., Vihunen, R. & Vilén, M. 2010. Lapsen aika. 12.-13. painos. Helsinki: WSOYpro Oy.

Rödström, M. 1992. Lapsen kehitys 7-12 vuotta. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Sairas lapsi. Kasvuhäiriöt. 2013. Www-dokumentti. Saatavissa:

<http://www.sairaslapsi.com/lapsen-kasvu/kasvuhairiot> Luettu 20.1.2013.

Sinkkonen, J. 2008. Mitä lapsi tarvitsee hyvään kasvuun. Helsinki: WSOY.

Sinkkonen, J. 2010a. Kouluikäinen poika. Kouluikäisen lapsen maailma. Jokela, E. & Pruuki, H. (toim.) Jo iso, vielä pieni. Helsinki: Lasten Keskus ,39–40.

Sinkkonen, J. 2010b. Nuoruusikä. Helsinki: WSOY.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko. 2013. Www-dokumentti. Saatavissa:

<http://evl.fi/evlfi.nsf/Documents/5B6AF524F76EFCFFC225709700458C29?openDocument&lang=FI> Luettu 11.2.2013.

Tamminen, T. 2010. Psykologiset tekijät. Teoksessa Moilanen, I., Räsänen, E., Tamminen, T., Almqvist, F., Piha, J. & Kumpulainen, K. (toim.) Lasten- ja nuorisopsykiatria. Helsinki: Kustannus Oy Duodemic, 50.

Toivakka, S & Maasola, M. 2011. Itsetunto kohdalleen! Harjoituksia itsetuntemuksen ja vuorovaikutustaitojen oppimiseen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Valkeapää, M. 2011. Pomppivat pavut. Ryhmätoimintaa pienille ja isoille. Helsinki: Lasten Keskus.

Vehkalahti, R. 2007. Kehu lapsi päivässä. Helsinki: Lasten keskus.

Zimmer, R. 2011. Psykomotoriikan käsikirja. Teoriaa ja käytäntöä lasten psykomotoriseen tukemiseen. Lahti: VK-Kustannus Oy.

Hei tulevat leiriläiset ja vanhemmat!

Mukavaa, että haluatte ottaa osaa perinteiselle telttaleirille. Leiri pidetään Reijjärven kunnan omistamassa Petäjähovissa (Rintalantie 85, 85900 Reijjärvi). Leiri alkaa ma 27.6 klo 12.00 ja olemme varanneet teltojen pystytykseen ja majoittumiseen noin 1,5 tuntia. Sen jälkeen aloitamme leirin välipalan ja tutustumisen merkeissä. Leiri kestää seuraavaan päivään (ti 28.6) klo 16.00 asti. Vanhemmat voivat tulla hakemaan leiriläisiä klo 15.30 alkaen.

Leirillä on luvassa kaikkienkokoista mukavaa ohjelmaa mm. leikkejä, pelejä, oppitunteja, uimista, frisbee golfia ja hyvää ruokaa. Peseytyminen, askartelut, oppitunnit ja ruokailu tapahtuvat Petäjähovissa, joka on leirillä päärakennuksemme. Leirinvetäjiä nukkuu myös pihalla teltassa, joten olemme lähellä jos yöllä tarvitsee päästä vessaan tms.

Ohessa on liitteenä lomake, joka tulisi täyttää ja palauttaa leirille tultaessa. Myös leirimaksu (15€) tulee toimittaa leirille tultaessa. Leirimaksu sisältää kaikki leiriläisille koituvat kustannukset. Odotamme innolla tulevaa leiriä, siitä tulee varmasti todella mukava.

Leirille tulisi ottaa mukaan:

- Telttä
- Makuualusta
- Makuupussi
- Jos mahdollista, niin pressu teltan päälle
- Lämpimän ilman vaatteet
- Viileän ilman vaatteet
- Vaihtovaatteet
- Pihavaatteet
- Sadevaatteet
- Lenkkarit ja kumpparit
- Pyyhe ja uikkarit
- Hammasharja yms. peseytymisvälineet
- Taskulamppu
- Karkit ja herkut
- Henkilökohtaiset lääkkeet ja varusteet
- Hyvää leirimieltä!!

Innolla leiriä odottaen:

Anne Kiviranta ja muut leirin vetäjät

Hei tulevat leiriläiset ja vanhemmat!

Mukavaa, että haluatte ottaa osaa perinteiselle telttaleirille. Leiri pidetään Reisjärven kunnan omistamassa Petäjähovissa (Rintalantie 85, 85900 Reisjärvi). Leiri alkaa ke 29.6 klo 14.00 ja olemme varanneet teltojen pystytykseen ja majoittumiseen noin 1,5 tuntia. Sen jälkeen aloitamme leirin välipalan ja tutustumisen merkeissä. Leiri kestää kaksi yötä eli perjantaihin 1.7 klo 14.00 asti. Vanhemmat voivat tulla hakemaan leiriläisiä klo 13.30 alkaen.

Leirillä on luvassa kaikennäköistä mukavaa ohjelmaa mm. leikkejä, pelejä, oppitunteja, uimista, frisbee golfia ja hyvää ruokaa. Peseytyminen, askartelut, oppitunnit ja ruokailu tapahtuvat Petäjähovissa, joka on leirillä päärakennuksemme. Leirinvetäjiä nukuu myös pihalla teltassa, joten olemme lähellä jos yöllä tarvitsee päästä vessaan tms.

Ohessa on liitteenä lomake, joka tulisi täyttää ja palauttaa leirille tullessa. Myös leirimaksu (25€) tulee toimittaa leirille tullessa. Leirimaksu sisältää kaikki leiriläisille koituvat kustannukset. Odotamme innolla tulevaa leiriä, siitä tulee varmasti todella mukava.

Leirille tulisi ottaa mukaan:

- Telttä
- Makuualusta
- Makuupussi
- Jos mahdollista, niin pressu teltan päälle
- Lämpimän ilman vaatteet
- Viileän ilman vaatteet
- Vaihtovaatteet
- Pihavaatteet
- Sadevaatteet
- Lenkkarit ja kumpparit
- Pyyhe ja uikkarit
- Hammasharja yms. peseytymisvälineet
- Taskulamppu
- Karkit ja herkut
- Henkilökohtaiset lääkkeet ja varusteet
- Hyvää leirimieltä!!

Innolla leiriä odottaen:

Anne Kiviranta ja muut leirin vetäjät

Hei!

Voisitteko palauttaa tämän lapun täytettynä, kun tulette leiripaikalle.

Henkilötiedot:

Nimi _____

Syntymäaika _____

Vanhemman nimi _____

Vanhemman puh. numero _____

Muut tiedot:

Allergiat

Uimataito

Muut mahdolliset mainittavat asiat

Lapsellani on lupa osallistua leirille

Vanhemman allekirjoitus

Leirien ohjelmat:

Nappulaleiri 27.-28.6

Maanantai 27.6:

- 12.00 Aloitus
- 12.00–13.30 Leirin pystytys
- 13.30–14.00 Välipala
- 14.00–15.00 Keitä me ollaan, mistä me tullaan
- 15.00–16.15 Vapaa-aikaa/Askartelua
- 16.15-> Päivällinen
- 17.00-> Vieraileva tähti
- 18.15-> Leirikaste seikkailumetsässä
- 20.00-> Iltaohjelma ja iltapala
- 22.00 HILJIASUUS!!

Tiistai 28.6:

- 08.00 Herätys
- 08.00-09.00 Aamutoimet + aamupala
- 10.00 Vieraileva tähti
- 10.45 Lounas
- 12.00–13.00 Uimaan!!
- 13.00-> Peseytyminen, sauna ja välipala
- 14.45–14.45 Frisbeegolf tai jalkapallo
- 14.45–15.30 Leirin purku ja siivous
- 15.30 Päivällinen
- 16.00 Kotiin

Vesselileiri 29.6–1.7.

Keskiviikko 29.6:

- 14.00 Aloitus
- 14.00–15.00 Leirin pystytys
- 15.00 Välipala
- 15.30–16.00 Tutustumisleikkejä
- 16.15 Päivällinen
- 16.45 Leirikaste seikkailumetsässä
- 18.00 Uimaan
- 20.00 Sauna ja iltaohjelma
- 22.00 Hiljaisuus!

Torstai 30.6:

- 08.00 Herätys
- 08.00-09.00 Aamupala + aamutoimet
- 10.00 Vieraileva tähti

10.45	Lounas
11.00	Uimaan
12.30	Sauna, askartelut ja pelit
13.30	Välipala
14.00–15.30	Vieraileva tähti
16.15	Päivällinen
17.15	Frisbeegolf ja jalkapallo
18.00	Nappula tiedon nippeli trivia
19.00	Vapaata ohjelmaa
19.30	Leikit
20.00	Iltaohjelma, iltapala, iltatoimet
22.00	Hiljaisuus

Perjantai 1.7:

08.00	Herätys
08.00-09.00	Aamupala + aamutoimet
09.30	Leiriturnaukset
10.45	Lounas
11.30	Leirikirjeet + vapaa-aika
12.00	Välipala
12.30	Leirin purku ja siivous
14.00	Kotiin